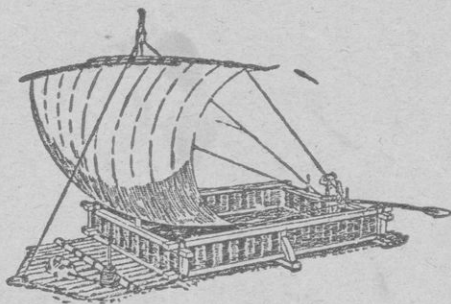

10
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1956

ΑΔΟΝΙΣ ΔΑΠΑΚΟΥΡΑΣ

19743.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

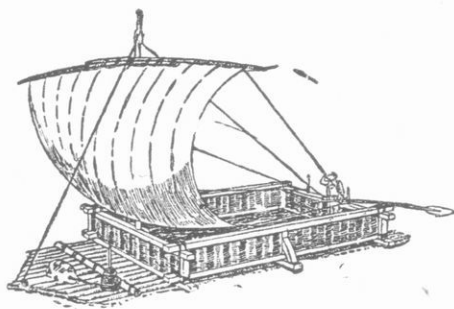
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

Φ. Κίρα

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

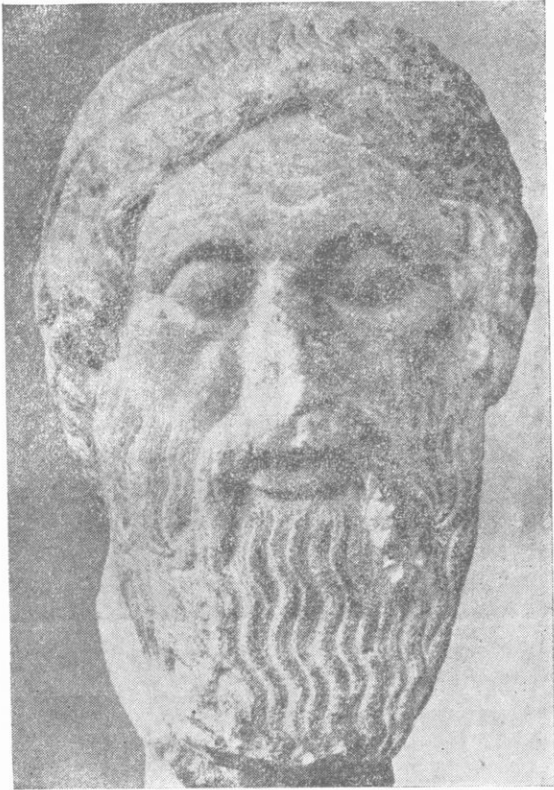
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1956

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΜΗΡΟΥ ΕΠΥΧΕΙΑ
(ΕΒΔΟΜΗ)

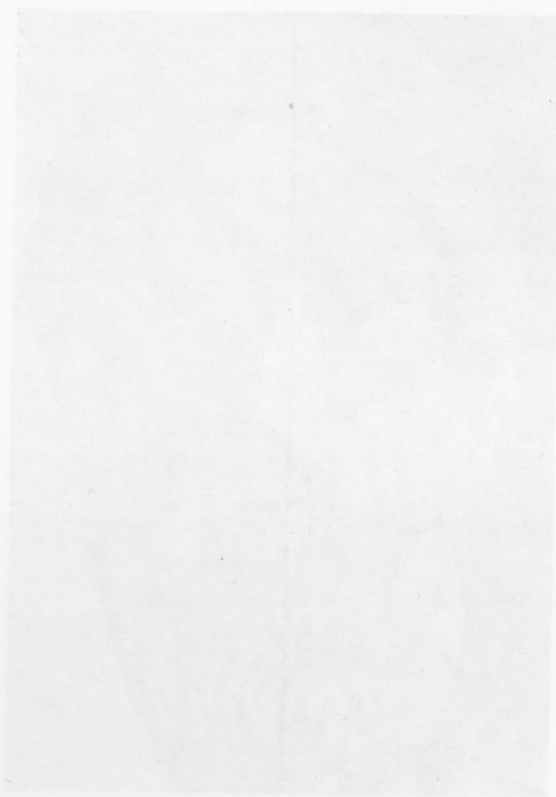

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΡΟΦΗΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ

ΟΜΗΡΟΣ

Δ. ΚΥΡΟΥ

ΟΝΗΡΟ

Δ. Ν. Κ. Δ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητεῖαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογία καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγένετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φύλων πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὴν κατακτῆσιν οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινηθῇ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε νὰ γίνωνν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξυμνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπος νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικὴ ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διτηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Ὁὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημοιοργοὶ τοῦ τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τά τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικά κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημοιοργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδύωξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὗρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περιφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνεπτύξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέςτατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαιῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἑρρῖκος Schliemann (1822 - 1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμιν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ.έ.), αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηναῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὺ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὗρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρηιάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἤτοι ὄπλα, σκευή, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὕλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὺ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηναῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρείπια ἀ ν α κ τ ὄ ρ ω ν μὲ θανμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θανμάσια αὐτὰ εὐρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζων εἰς πολυτελὲς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσσην εὐμάρειαν ἣτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὅποτε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἥθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον ἀσθηροὺς πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ κύριον ἔργον των ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικὰ φύλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὀλονὲν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέροισι, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμεικτα ἀπὸ διαφόρους Ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπόκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὀνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτουν τὰ ἰδιαιτέρα ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπήραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οὔτινες διεξήχθησαν πρὸς κατάρκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διητηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρηλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρῆρχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικούς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγέμονες, οἱ ὁποῖοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ νὰ ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτενοῦσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προῶδενεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσιῶν ταξιδιῶν μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *νόστοι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *Ὀδύσσεια*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεως, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσείας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἔχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρορσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικάς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς ἐδρῆτας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμήν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχή ἡμέραν τοῦ *νόστου*.

5. Ὁ Ὀμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσείας ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κύμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν

ὁ Ὅμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἡ Ἴος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θροῦλον μῆτηρ του ἦτο ἡ Κριθιῆς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλεις, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίων, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνθέσεν τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὄρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανώτερα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠδ-ἐξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἁ ο ἰ δ ο ἰ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδᾶς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικὰ τεμάχια, τὰ ὅποια ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ ἀοιδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργανου καὶ μὲ θερμὴν τὴν ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύον τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὁμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικὴν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνωμάσθησαν ρ α φ ὄ ο ἰ¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργανου εἰς τὰς ἐπικὰς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραφωδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίξῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραφωδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχοουργίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρηθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀπέτελλον τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφοῦν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλωνται ὑπὸ τῶν ραφωδῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἡδὴ λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βου π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμύζοντα μικρὰ ἔπη (ρ ἄ π τ ω = συναρμύζω + φῶδῃ).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διατηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιοῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸς αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους δηρῶνθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ρ α ψ ω δ ί α ς), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφωδαὶ τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαῖα γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσείας μὲ μικρά.

Παλιόβιβλιον Βασιλικῆς Βιβλιοθηκῆς Ἀθηνῶν

Ο ΔΥΣΣΕΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Ὁδυσσεύς, ἀπὸ Τροίης, ἔχων πλοῖόν τινα, ἔρχεται
 πρὸς τὴν ἑλπίδα, ἀφ' ἧς ἀναμένεται ἡσυχία,
 πρὸς τὸν ἕρως, ἐν πόντῳ πάλαι κείνη ἐν κρητὴν ἑρμῶν,
 ἀκούσας, ὅτι τὸ ἄγαν καὶ ἄσπετον ἔστιν ἔργον,
 οὐδ' αὖτ' ἐκ τῆς ἑσπέρας ἐπιμένει, ἵερὰς παρ
 ἑστῆς γὰρ, σκεπάζων ἀνακλιθεὶς ἄσπετον
 νόστον, ὃ κατὰ βολὴν Τηλεχίου Πηλεΐδος
 ἔστιν, οὗτος ἵνα μὴ ἀφίεται ἄσπετον ἔργον,
 τὸν ἄσπετον γὰρ, καὶ ἄσπετον Διὸς, ἀπὸ καὶ ἑρμῶν.

Ἐπισημαίνεται τὸν θεὸν πρὸς τὴν ὕμνον.
 Ἡ κατ' αὐτὸν ἐργὴ καὶ Πηλεΐδου.

Ὁδὸς ἀπὸ τῆς Τροίης, ἔχων πλοῖόν τινα, ἔρχεται
 πρὸς τὴν ἑλπίδα, ἀφ' ἧς ἀναμένεται ἡσυχία,
 πρὸς τὸν ἕρως, ἐν πόντῳ πάλαι κείνη ἐν κρητὴν ἑρμῶν,
 ἀκούσας, ὅτι τὸ ἄγαν καὶ ἄσπετον ἔστιν ἔργον,
 οὐδ' αὖτ' ἐκ τῆς ἑσπέρας ἐπιμένει, ἵερὰς παρ
 ἑστῆς γὰρ, σκεπάζων ἀνακλιθεὶς ἄσπετον
 νόστον, ὃ κατὰ βολὴν Τηλεχίου Πηλεΐδος
 ἔστιν, οὗτος ἵνα μὴ ἀφίεται ἄσπετον ἔργον,
 τὸν ἄσπετον γὰρ, καὶ ἄσπετον Διὸς, ἀπὸ καὶ ἑρμῶν.

Πάντα ἀποφασίζουμε να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας με τη βοήθεια της Υπουργίας Παιδείας, και να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε για την προώθηση της παιδείας. Και όλα τα μέλη του Ινστιτούτου (οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς, οι μαθητές, οι διευθυντές, οι βοηθοί) να συνεχίσουν να εργάζονται με τον ίδιο ενθουσιασμό και με τον ίδιο ήρωισμό.

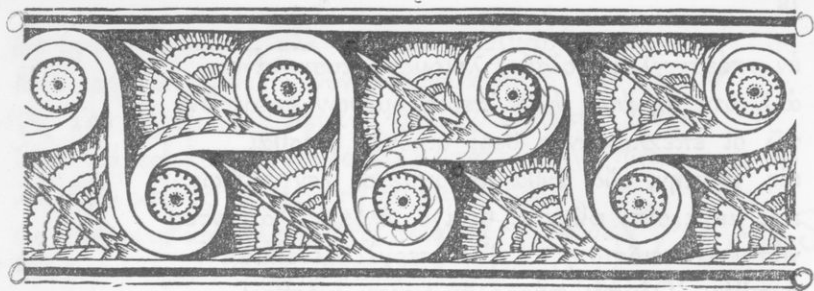
Η ημερομηνία των εργασιών θα ανακοινωθεί με απόφαση της Υπουργίας Παιδείας. Η ημερομηνία αυτή θα είναι σε συμφωνία με τα μέλη του Ινστιτούτου. Οργανώνουμε τα πάντα με τον ίδιο ενθουσιασμό και με τον ίδιο ήρωισμό. Τα πάντα θα είναι σε συμφωνία με τα μέλη του Ινστιτούτου. Οργανώνουμε τα πάντα με τον ίδιο ενθουσιασμό και με τον ίδιο ήρωισμό.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Μαθηματικά

Το παρόν κείμενο είναι η ανάλυση των μαθημάτων των μαθητών της Β' τάξης του Γυμνασίου και της Ε' τάξης του Δημοτικού. Η ανάλυση αυτή έγινε με τη βοήθεια της Υπουργίας Παιδείας, και η ανάλυση αυτή έγινε με τη βοήθεια της Υπουργίας Παιδείας, και η ανάλυση αυτή έγινε με τη βοήθεια της Υπουργίας Παιδείας.

Ποικιλόχρωμος διακέσμησις Μυκηναϊκού ἀνακτόρου

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν·
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα [καὶ νόον] ἔγνω, |
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. | 5
ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρησι βία κατακλίθεισιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ἵπериόνος Ἡελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. | 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεχηρμένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψῶ δῖα θεάων

2

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῶ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενείαιεν 20
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.
 Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἔοντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαΐαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἑκατόμβης. 25
 ἔνθ' ὁ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγνὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροοὶ ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστῆς· 30
 τοῦ ὃ γ' ἐπιμνησθεῖς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 «ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγισθος ὑπὲρ μόρον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδῶς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσκοποῖ ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὁππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἰμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθιοι
πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθροα πάντ' ἀπέτισεν »

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·

« ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων, 45
καὶ λίην κεῖνός γε εἰκοῖτι κεῖται ὀλέθρῳ·

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅστις τοιαῦτά γε ῥέζοι· *εἰς σόδοις*

ἀλλά μοι ἀμφ' Ὀδυσῆι δαΐφροσι δαίεται ἦτορ,
δυσμῶρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἀπο πῆματα πάσχει 50

νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ, ὅτι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
νήσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει, 50

Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης *μειρονομίης*

πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
μακράς, αἱ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν 55

τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν 55

θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς *ἡμενος = σόδοις*

ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ῆς γαίης θανέειν ἰμείρεται. οὐδέ νυ σοὶ περ 60

ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς 60 60
'Αργείων παρὰ νησιὶ χαρίζετο ἱερά ῥέζων

Τροίῃ ἐν εὐρείῃ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσσα, Ζεῦ; »

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
« Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος' φύγεν ἕρκος ὀδόντων; 65

πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;

ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηροχος ἀσκελὲς, αἰεὶ
Κύκλωπος κεχόλωται, ὄνι ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,

ἀντίθερον Πολύφημον, ἴου κράτος, ἐστὶ μέγιστον 70
πᾶσιν, Κυκλώπεσσι. 71

ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74

οὐ τι κατακτείνει, | πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος, αἴης. (75)
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος.»

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, | γλαυκῶπις Ἀθήνη· (80)
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὑπάτε κρείοντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὅνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὀγυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα (85)
 νύμφη εὐπλοκάμω εἴπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νήηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἷὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μέγος ἐν φρεσὶ θείω,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς (90)
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἑλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν.» (95)

**Ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ μορφήν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύς.**

Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· (96)
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρήνων ἀίξασα, (102)
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. (105)
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσοῖσι προπάροιθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀτρῆροι θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ,
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὁσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἔλθων
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσοι·
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἴσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθύς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δητὰ θύρησιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρῆ ».

Ὡς εἰπὼν ἠγείθ', ἡ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη.
 οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἔντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἔντοσθεν ἐυξέου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἴσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσσας,
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρηῆνυς ποσὶν ἦεν.

πάρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἦδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο·
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῆ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρά δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

- σῆτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας 141
 παντοίων, παρὰ δὲ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεῶν.
 Ἔς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήγορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειρας ἔχευαν,
 σῆτον δὲ δμῶαι παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χειρας ἴαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὀρχηστὺς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν. 155
- Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σχῶν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 « Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἶπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ ἀοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν ἀλὶ κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖο τε ἐσθῆτός τε. 165
- νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόνον, οὐδέ τις ἡμῖν
 θαλπωρή, εἰ' πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὦλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆες ; 170

ὄπποιῆς τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἴθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἶομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καὶ μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' ἐν εἰδῶ,
 ἢ νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρώϊός ἐσσι 175

ξείνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Τοιγάρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλιοι δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρούους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσσην μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.
 νηῦς δέ μοι ἦδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόλῃος, 185
 ἐν λιμένι Ῥεῖθρῳ ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.

ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώιοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἴ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβῃσιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδοιο. »

ο νῦν δ' ἦλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νῦ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195

οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρέι πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανώσ' ἀέκοντα.

αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἶω,

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὔ τοι ἔτι δηρόν γε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
 φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῦ τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν.
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναῖς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω·
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
 οὐκ οἶδ'· οὐ γὰρ πῶ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
 νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένητο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἔκ φασι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρρεῖνεις ». 220
 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὄδ' ἐπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
 εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρώων, ὅς τις πιτυτός γε μετέλθοι ». ρ

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 280

« Ἐεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρειαι ἠδὲ μεταλλάξας,

μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων

ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·

νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιόωντες,

οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ ὧδ' ἀκαχοίμην,

εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,

ἧὲ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.

τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

ἠδέ κε καὶ ᾧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240

νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·

οἷχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε

κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω

οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.

ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,

ἠδ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,

τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

ἦ δ' οὐτ' ἀρνεῖται στυγερὸν γάμον οὔτε τελευτὴν

ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250

οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσῆΐδα Παλλὰς Ἀθήνη.

« ὦ πόποι, ἧ δὴ πολλὸν ἀποικομένου Ὀδυσῆος

δεύῃ, ὃ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.

εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσι 255

σταίῃ, ἔχων πῆληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,

τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα

οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,

ἔξ Ἐφύργης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο —

ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θοῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὀμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμαῖται γαμέεσθαι, 275
 ἀψ' ἴτω ἐς μέγαρον πατρὸς μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν εἰκόσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἴπησι βροτῶν ἢ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἦ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθέ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦται καί ἐπὶ κτέρεα κτερεΐζαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὕππως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295

κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμπαδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικὸς ἐσσί.
 ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300

καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἡδὴ
 ἡδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλόωσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων ». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορευεῖς,
 ὡς τε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 310
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδοῦσι ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 315
 δῶρον δ' ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

Ἢ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ 320
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἐ πατρὸς

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἤσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἶσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰοιδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῆ
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδὴν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια.

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσето οἶο δόμοιο,
οὐκ οἶη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
ἢ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν.

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῆ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς
λυγρῆς, ἢ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τεῖρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τῆν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα·
« Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρίηρον αἰοιδόν
τέρπειν ὄππη οἱ νόος ὄρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδοὶ
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεΐδειν· 350
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει· 360
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·
 ἐς δ' ὑπερῷ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶ
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἤδῶν ἐπὶ βλεφάροισι βάλῃ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρὸς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὅποῖον ἔκαμεν ἐντόπως εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ νῖδς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνας. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὦ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὥρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ὁμήγηριν. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νωσ ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὁμως ἀθθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄφιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κόριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. "Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀ κ ρ α ἦ ζ ἐ φ υ ρ ο ν ἐταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλοιοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. "Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. "Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαίμαχος ἦρως, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θαυμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς σύνοδόν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἡ Ἀθηναῖα — προφασισζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.

δ

Ἐξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠνοιχθῆ εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλασαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολλὴ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτεύα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεφαν ἀπὸ τὸ Ἰλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεά ὁ Πρωτεύς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουσιν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήχεται εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὁμως τῆς Ἀθηνᾶς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεως.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψῶ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεά ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29

νύμφην εὐπλοκάμῳ εἰπεῖν νημερτέα βουλὴν, 30

νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὧς κε νέηται

οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·

ἄλλ' ὃ γ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου πῆματα πάσχων

ἡματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

- Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγγίθει γεγάασιν, 35
 οἳ κέν μιν περι κῆρι θεὸν ὡς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἷ περ ἀπήμων ἦλθε λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὧς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».
- “Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπίρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῆ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἄλδος ἀτρυγέτιο
 ἰχθυὺς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ·
 τῷ ἵκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἑρμῆς. 55
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν,
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦιεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμῆ
 κέδρου τ' εὐκεάτιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει 60
 δαιομένων· ἠ δ' ἔνδον ἀοιδιάουσ' ὀπι καλῆ
 ἰστὸν ἐποιομένη χρυσεῖῃ κερκίδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθόωσα,
 κλήθηρη τ' αἰχειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δέ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο, 65

σκῶπές τ' ἴρηκός τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλια, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἢ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
 ἡμερίς ἠβῶωσα, τεθῆλει δὲ σταφυλῆσι.
 κρῆναι δ' ἐξείης πίσυρες βέον ὕδατι λευκῶ, 70
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμένοι ἀλλυδις ἄλλη.
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλεον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατος περ ἐπελθὼν
 θηήσαιτο ἰδὼν καὶ τερφθειῆ φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στὰς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. 75
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὺ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων·
 οὐ γάρ τ' ἀγνωῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. 80
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσῆα μεγάλητορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, 85
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·
 « Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις.
 αὐδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύνamai τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. 90
 ἀλλ' ἔπειο προτέρω, ἵνα τοι πὰρ ξείνια θείω ».
 Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὅ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ, 95
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλει γάρ. Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα· τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἳ τε θεοῖσιν ἱερά τε βέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας. ἀλλὰ μάλ' οὐ πως ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι. φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι διζυρώτατον ἄλλον, τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἄστου πέρι Πριάμοιο μάχοντο. τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα· οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι, ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

Ὁ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

«Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· ἢ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια Νύμφη ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζητὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὅσσε δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν νόστον ὄδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε Νύμφη. ἀλλ' ἦ τοι Νύκτας μὲν ἰαύεσκεν καὶ ἀνάγκη ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· ἤματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων. ἀγχοῦ δ' ἴσταμένη προσεφώνεε δῖα θεάων·
« Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν φθινέτω· ἤδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω. ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμὼν ἀρμόζεο χαλκῷ

εὐρεΐαν σχεδίνην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὡς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 ἀντάρ ἐγὼ σῖτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν 165
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἵματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὔρον ὕπισθεν,
 ὡς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἴ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἳ μιν φέρτεροί εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε ». 170

᾽Ως φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 «Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλει σχεδίῃ περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἴσαι 175
 ὠκύποροι περόωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὀμόσσαι
 μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

᾽Ως φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν.
 «Ἦ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος 185
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μή τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρεῖω τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναίσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων ».

᾽Ως ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαΐνε θεοῖο.

Ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
 καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
 Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδ' ἄν,
 ἔσθην καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
 αὐτὴ δ' ἀντίον Ἴξεν Ὀδυσσεύος θείοιο,
 τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαι καὶ νέκταρ ἔθηκ' ἄν.
 οἱ δὲ ἐπ' ὄνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
 αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
 τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
 αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
 εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἶσα
 κήδε' ἀναπλῆσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
 ἀθάνατός τ' εἴης, ἰμειρόμενός περ' ἰδέσθαι
 σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
 οὐ μὲν θην κείνης γε χερσίων εὐχομαι εἶναι,
 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πῶς οὐδὲ ἔοικεν
 θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
 « Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε γάωο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
 πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηγελόπεια
 εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
 ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρωσ.
 ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
 οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμᾶρ ἰδέσθαι· 220
 εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
 ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
 κῦμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ ἀγῆ, ἡ Καλυψὼ ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεά εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδῖαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε νὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9)].

Ἄπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύως.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου διῶ Καλυψώ,
 εἴματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δέ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὄψα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὄψε δύοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἣ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἀμμορός ἐστι λοστρῶν Ὠκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, διῶ θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευῶν,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαίηκων, ὅθι τ' ἄγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέι πόντῳ.
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπῶν ἀνῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλών. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον,
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἄμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιοπέσσιιν ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πειῖραρ οὐζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος ».

290

ὦς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν.

295

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν,

300

ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων. νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.

305

τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίην ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἡματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι.

310

τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέφ θανάτῳ εἴμαρτο ἀλῶναι ».

ὦς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἰστὸν ἔαξεν

315

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἔδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἵματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τὰ οἱ πόρε διὰ Καλυψώ.
 ὄψε δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδίης ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβειτ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζεε τέλος θανάτου ἀλεισίων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορέη προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὐρὸς Ζεφύρω εἴζασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἶδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήσσσα,
 νῦν δ' ἄλῃος ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἦ ῥ' Ὀδυσσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίη δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴζε δ' ἐπὶ σχεδίης πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

« Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει ; 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἵματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδίην ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίσο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο ταnúσσαι
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπεῖροιο,
 ἅψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπεύρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

ᾠς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἅψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

« ᾠ μοι ἐγὼ, μὴ τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὐτε
 ἀθανάτων, ὃ τέ με σχεδίδης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360

ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίδην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἦος ὁ ταυῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
 ὦρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὥς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠῶν θημῶνα τινάξῃ 365

καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλῃ·
 ὥς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὥς ἵππον ἐλαύνων,
 εἵματα δ' ἐξάπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψώ. 370

αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἶδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων,
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 375

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγήῃς.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος ».

Ὡς ἄρα φωνήσας ἴμασεν καλλίτριχας ἵππους,

ἔκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δῶματ' ἔασιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.

ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,

παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·

ὦρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν,

ἦος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη

διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχῆς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτροπούσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσε πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἐμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ δρμητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηνητλημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδέμνον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά].

ζ

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς

ὕπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων,
οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοσειδῆς,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμεις Ἀιδόσδε βεβήκει,
Ἄλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα.
βῆ δ' ἔμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἔνι κούρη
κοιμᾶτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πὰρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἦ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης,
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῦ Δύμαντος,
ἢ οἱ ὀμηλικίη μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὧδε μεθήμενα γείνατο μήτηρ ;
εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα χρῆ καλὰ μὲν αὐτῆν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαιρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ.

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἄμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύνειαι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
 ἤδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαίηκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆι. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότηρον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἢ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεια σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆι πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γὰρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόληος ». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλύμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι. οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκῆ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη· 45
 τῶ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἔνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσέως μὲ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἤλθεν εὐθρονος, ἢ μιν ἔγειρε,
 Ναυσικᾶν εὐπεπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἔν' ἀγγεῖλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλω καὶ μητρὶ· κυχῆσατο δ' ἔνδον ἐόντας·
 ἢ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπέλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῶ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἢ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε.

« Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἐόντα 60
 βουλὰς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἶματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἷες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὲ δ' ὀπυῖοντες, τρεῖς δ' ἠίθεοι θαλέθοντες.
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἶματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μῦθω·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχευ· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχὸν ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὑπαγὸν ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρειν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν εὐξέστῳ ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδῆν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβῆσεν ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἧος χυτλώσαιο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἡ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.
 αἱ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλαι.
 Αἰὶδ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἧ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπρόρεεν μάλα περ ῥυπτόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄγρωστιν μελιθδέα· ται δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95

αἱ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῦ,
 εἴματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαί τε καὶ αὐτή,
 σφαίρη ται δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσιικάα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.

οἷη δ' Ἄρτεμις εἶσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἄγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἢ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὧς ἢ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὧς Ὀδυσσεὺς ἔγροίτο ἴδοι τ' ἐνώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιτο.

σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐζόμενος δ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν.

«ὦ μοι ἐγώ, τέων αὔτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἷ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;
ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτή·
νυμφάων, αἶ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσεα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδηέντων ; 125

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ». 126

Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς, 130

ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὕσσε
δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ ὀλεσσιν
ἢ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ
μῆλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·

ὥς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλε 135

μίξεσθαι γυμνός περ ἑών· χρεῖῶ γὰρ ἴκανε.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,

τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προυχούσας·

οἷη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη

θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140

στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεύς,

ἦ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρη,

ἦ αὐτως ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισι

λίσσοιτ', εἰ δεῖξαιε πόλιν καὶ εἵματα δοίη.

ὥς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145

λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισι,

μὴ οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσαιοτο φρένα κούρη.

αὐτίκα μελίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον.

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;

εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150

Ἀρτέμιδι σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μέγαλοιο,

εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἄγχιστα εἴσκω·

εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,

τρὶς μάκαρες μὲν σοὶ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κεῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔζοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δῆλφ δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδὸν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσσεσθαι. 165
 ὣς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὣς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὀγγυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροισιν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰοῦσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοινᾶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Νausικᾶα λευκῶλενος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ἐεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφροσι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τὰδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις,
 οὔτ' οὔν ἐσθῆτος δευήσσαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὧν ἐπέοιχ' ἰκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστου δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήνορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε ».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὀδηγία
 τῆς Νausικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσε·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἢ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὔτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἰκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε·
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο ». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλῃσι κέλευσαν,
 καδ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 παρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἴματ' ἔθηκαν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆ ἔν ληκύθῳ ὑγρόν ἔλαιον, 215
 ἤνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.

δὴ ῥα τότ' ἀμφιπόλοισι μετηῖδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν εὐπλοκάμοισι μετελθών ».

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἀμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἀλὸς χνόον ἀτρυγέτοιο.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἴματα ἔσσαθ' ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμῆς,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσίδεειν καὶ πάσσονα, κὰδ δὲ κάρητος 230
 οὔλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.

ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχέυεται ἀργύρῳ ἀνὴρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὡς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε καὶ ὤμοις. 235

ἔζετ' ἐπειτ' ἀπάνευθε κιών ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότ' ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι μετηῖδα.

« Κλυτέ μευ, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαιήκεσσ' ὄδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἶ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνουν. 245

ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε ».

Ὡς ἔφαθ', αἶ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἦδ' ἐπίθοντο,

πάρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆϊ ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.

ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς

ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικάα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·

εἴματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπίνης,

ζεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἃν δ' ἔβη αὐτή,

ώτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

« Ὅρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἴμεν, ὄφρα σε πέμψω 255

πατρός ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι

πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·

ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,

τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260

καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὄδον ἡγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήομεν, ἦν πέρι πύργος

ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόλης,

λεπτὴ δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι

εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἔνθα δὲ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,

ῥυτοῖσιν λάεσσι κατωρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἔνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,

πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποζύνουσιν ἔρετμά.

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270

ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,

ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περόωσι θάλασσαν.

τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις ὀπίσσω

μωμεύῃ· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

καί νύ τις ὦδ' εἶπῃσι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῇ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἧς ἀπό νῆος
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καὶ τῆ περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τοῦσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἐσθλοί ».
 ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατρὸς καὶ μητρὸς ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσσηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρὸς ἐμοῖο. 290
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἐνθα δὲ πατρὸς ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἄλωή,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἐνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρὸς.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφίχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήταρος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι εἰκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἥρωος. ἀλλ' ὁπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρὸς αὐγῇ, 305

ἤλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμῶαί δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἴνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὧς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χείρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἐλπωρῆ τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

«Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάλιστα φαεινῇ
 ἡμίονους· αἰ δ' ὦκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' ἐὺ μὲν τρώων, ἐὺ δὲ πλίσσοντο πόδεςσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην.
 δύσετό τ' ἥελιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἴκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἐν ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·
 « Κλυθὶ μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας
 ραιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢ δ' ἐλεεινόν ».

«Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαιεν
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκρύπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκιόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἐλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίροντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὀ ν κ ν ἄ ν ο ι ο, ἦτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κωνίην ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἄργυροὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθυρον. Δύο κόνες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἔργα τοῦ Ἑφαιστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῖ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφαντα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκευὴ περίτεχρα συνεπλήρωναν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θαυμαστὸς ἐξετείνετο πέριξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπός, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ α σ ἰ ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κρήνας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσηλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸς λόγος νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἰκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαιάκων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίση εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὅλαι αἱ συνήθειαι πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνήλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τὸς σ κ η π τ ο ὄ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰοδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγουδῆσεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραφε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῶς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἴλιου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ᾄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ἄ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὅλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθῆσαν συμπόσιον ὁ Δημόδικος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδῃσε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἴλιου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὅλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν αἱ Φαίαικες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωας τοῦ ὀποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρις οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεύς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐκ τὸ Ἴλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἤραγκάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἐττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καὶ ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεύς μὲ δώδεκα ἄνδρας τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφύμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ἐτόφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὀποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὔρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἴολος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκον ὅλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιζαν τὸν ἄσκον νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεύς ἔκρουπεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε εξαπελύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θέλλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμὰς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ὑπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐθάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ μόλις αὐτὸς κατώρθωσε νὰ σωθῆ ἀποκόψας τὰ πρυμνήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανεφέρε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βράαθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνωμίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆ πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύος. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου, παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύος, κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύος, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεύος κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέα φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποιον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατα τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλισσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασίλεια, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας 59
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παῖσί τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ ».

62

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξοχικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν ρίζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοποθέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε, ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκῶ Ἐνυμίου, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμαθε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ τὸ τ α ξ ί δ ι ο ν τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰδοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖνὰ νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν' ἀναγγέλλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν τὸν Ἐνυμίου J.

Π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[11 - 153. Ὄταν εἰσηλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πιστοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του. Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Ἐνυμίου J.

Ἦ ῥα καὶ ὄρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιών Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.
 στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδ' ἐνόησεν· 160
 οὐ γάρ πω πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.
 ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὄφρῦσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·
 « Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδὶ ἔπος φάο μηδ' ἐπίκλυθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῆ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαῦτα μάχεσθαι ».
 Ἦ καὶ χρυσεὶη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἦδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὠφελλε καὶ ἤβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροίης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.
 ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα. 180
 « Ἄλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
 ἄλλα δὲ εἴματ' ἔχεις, καὶ τοι χρώς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἔσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρά

ἦδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἰσκήεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

“Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσει, κἀδ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμαῖ· πάρος δ' ἔχε νωλεμέσ ἀϊεῖ.

Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπέθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτῆς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλά με δαίμων 195
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωτο
 ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἐόντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·

οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθῶν κακὰ, πολλά δ' ἀλγυθίς, 205

ἦλυθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.
 αὐτὰρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγγελίης,

ἦ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε

ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῖ εἶματ' ἔχοντι. 210
 ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἠδὲ κακῶσαι ».

“Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,

ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὄρωτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἐλεεινὸν ὑπ' ὄφρυσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νύ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδου φάος ἡελίοιο, 220

εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὄν πατέρ' αἶψα·
 « Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὔδοντ' ἐν νηὶ θοῆ ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·

νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευώσωμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον,
 ὄφρ' εἰδέω ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἄνδρες εἰσίν.

καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἀνευθ' ἄλλων, ἧ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240

« ὦ πάτερ, ἧ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χεῖράς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.

μνηστῆρων δ' οὔτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκέες οὔτε δὺ' οἶαι,
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσεται ἐνθάδ' ἀριθμὸν. 245

ἐκ μὲν Δουλιχίου δύο καὶ πενήκοντα
 κούροι κεκριμένοι, ἐξ δὲ δρηστήρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν εἴκοσι κούροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μένων κῆρυξ καὶ θεῖος αἰοδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σύ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζεο, ὅ κέν τις νῶϊν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον·
 καὶ φράσαι ἢ κεν νῶϊν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ὕψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένω· ὧ τε καὶ ἄλλοις
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὰ τὸν κύνα τοῦ Ἄργου.
 (Ἐγχάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ

β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περι τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ ἐννέπω = διηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. πλάζομαι = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σκέψις, νοσοπία. — **ὄ** = οὔτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **ὄν· δς ἢ ὄν· κτητ.** ἄντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμὸς** = ψυχὴ, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ ὄν θυμὸν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατάκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτιῶ, διασφίζω· ἀρνύμενος = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωή. — **ἦν· κτητ.** (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα) — **ὤς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — **οὐδ' ὤς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (ἐταῖρος). — **ῥύομαι** = σφίζω. — **ἰέμενός περ· καὶ περ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. ἱεμαι = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἄτασθαλῖαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὁμιλῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη+ἔπος = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (νόστος στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα: **νόστιμος** = γλυκύς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἦμαρ - ἡματος** = ἡ ἡμέρα. — **νόστι-**

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγεγραμμένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὁμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὅμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

μον ἡμαρ = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου περίφρ. ἀντὶ νόστον. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιου σημείου (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμός = τίς. πρβλ. οὐδ - ἀμοῦ). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῆ μετὰ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : **πλάγ-χθη, πάθεν, ἴδεν.**

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι, καὶ δευτεροκλ. -οισι :** σφετέρησι(ν), ἀτασθαλήησι(ν), τοῖσι(ν).

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : **κατὰ** (= ἐντελῶς) -ῆσθιον.

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς ὄλας τὰς πτώσεις μετὰ σημ. δεικτικῆς ἀνωθυμίας : **ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναϊρέτων καταλήξεων : **ἄστρα, ἄλγεια.**

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο :** *Ἡελλίοιο.*

— Κτητ. ἀντιωνυμ. γ' προσ. : **ὄς ἢ ὄν** (εὐς ἐῖ ἐόν).

γ) **Μοῦσα :** Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαιοτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογουμένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεύετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (*κοῦραι Διὸς*) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἢ περὶ τὴν Πιέριαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο *Πιερίδες ἢ Ὀλυμπίαιδες Μοῦσαι*. Εὐφυέστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπίκλησιν μετὰ τὴν περιλήψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῆ. — **ἱερόν :** Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τοῦτο λέγεται *ἱερόν πολλέθρον*. — **Ἐπερίων :** Ἐπίθετον τοῦ Ἠλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους = ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ *Ἐπεριονίδης*. — **κατὰ βουὴς ἦσθιον :** Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ. τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφοῦ ἡ ναὺς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν, ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ *Ἠλίου*. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πεῖναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βουὴς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *ἀμόθεν*. **αἰπὺς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἦδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — **πότνια** = σεπτὴ, σεβαστὴ. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. *ποτ* - Λατιν. *pot* - *possum*). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **δίος** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. *δι* - Λατιν. *divus* - *divinus*). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῦλος, βαθουλός (*γλάφω* - *γλύφω*). — **λιλαίομαι** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πόσις-ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. *ποτ* - πρβλ. *πότνια*). — **δῆ** = ἦδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων**· *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὁποῖον, δηλ. ἔτος. — **οἶ** = αὐτῶ. — **ἐπεκλώσαντό οἶ** = τοῦ προώρισαν. — **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. 5 *νόστος*. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος**· *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἱ ἄεθλοι** = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί**· ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί... — **μετὰ** = μεταξὺ. — **οἶσι**· *εὐίς*. — **ἐλεαίρω** = εὐσπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές**· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μενεαίνω** = εἶμαι ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεούς, ἰσόθεος. — **πάρος** = πρὶν. — **ἦν (ἐὴν) γαῖαν** = εἰς τὴν χῶραν του. /

22 - 27. **μετεκίαθε**· *μετακιάθω* = πηγαίνω πρὸς τινὰς (*μετακιάθω*, *θαμιστ.* τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (*τηλοῦ*, *τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. *τηλέγραφος*, *τηλεβόλον* κλπ.). — **ἔων** = ὦν. — **τοί**· ἀναφ. ἀντων. — **διχθά**· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίεται**· *παθ.* παρακμ. ρ. *δαίομαι* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δύνει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀόρ. α'* ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' *ἀορ.*). — **Ἐπερίων**· 8. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. *ἄνεμι* (*ἀνά* + *εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία με ἄφθονα θύματα. — **ἄρνειός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἦ δαῖς-δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον (*δαίομαι* = χωρίζω. Κυ-

ρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμῶν).— **παρήμενος** = παρακαθήμενος (ἤμαι = κάθημαι).— **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί.— **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός.— **μέγαρον** = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις : **οὖ, οἶ, ἔ** (αὐτοῦ - ᾧ - ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς σημ. ἀναφ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.** τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίταται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρήμ. συνηρημένα εἰς **-αω** : ἀντιῶν (ἀντι-άων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἥελιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται** : δεδαίταται.

γ) **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες** : Ὡς ἴσημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖα των καὶ ἄλλοι μὲν ἤφρανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των.— **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεραι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ. ἄ.).— **Ποσειδάων ἀσπερχὲς μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68.— **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νεῖλου.

28 - 43

α) **μῦθος** = λόγος.— **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν.— **τοῖσι** = μεταξὺ αὐτῶν.— **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν.— **ἀμύμων** = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος).— **ῥᾶ** = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα).— **τηλεκλυτὸς** = ἐκεῖνος τοῦ ὀποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστός (τῆλε + κλύω = ἀκούω).— ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κτεν- και κταν-).— τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Γεπ- εἰ- πεῖν).— μετηύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή).— ὦ πόποι = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἐκπλήξεως.— οἶον = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν!— νύ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς.— βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ-μόρος = θάνα- τος).— αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην.— ἔμμεναι· ἀπαρέμφ. τοῦ εἰμί.— οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί.— και αὐτοί = μόνοι των.— σφῆσιν ἀτασθαλίησιν· στ. 7.— μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ-μέρος, μερίζω).— ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὄρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας.— και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα.— γῆμε· ἔγρημε = συν- εδέθη διὰ γάμου.— ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ. α + λέχος = κλίνη).— ἄλοχος μνηστῆ = νόμιμος σύζυγος.— νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλιννοστώ).— εἰδῶς· μτχ. ἐναντ.— αἰπὺς ὄλεθρος· 11.— πρὸ = προηγουμένως.— οἱ· 17.— εὐ- σποπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὄξυδερκῆς (εὐ + σκοπῶ = παρατηρῶ).— ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω).— μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστῆ).— ἄκοιτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη).— ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ).— ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας.— ὀππότ' ἂν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῆ.— ἰμείρεται· ὑποτακτ. ἄορ. ρ. ἰμεί- ρομαι = ἐπιθυμῶ.— ἦς· κτητ.— αἶα = γαῖα, χώρα.— ἔφατο = ἔφη.— φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώ- ρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἕδρα τῆς ψυχῆς).— ἀγα- θὰ φρονέων· ἐναντ. μτχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν.— ἀπέ- τισε· ὑπκμ. ὁ Αἰγίσθος· ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κακὸν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι : ἔμμεναι (ἔσμεν(αι)).

— Γενική ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : 'Ατρεΐδαο, 'Ορέσταο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : 'Ερμείας ἀντὶ 'Ερμείας.

— 'Εγκλιτικὸν φωνῆν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : 'Ο Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς 'Οδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν 'Ελλήνων ἦσαν ἀγνότεραι

και ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς.— **Αἰγίσθιοι, τὸν ῥ᾿ ἔκταν' Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δράμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον και συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος και Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ *ἀμύμων*). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμῆστραν και, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητῆς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος και ἡ Κλυταιμῆστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θείου του και, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον και τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαι τινα** = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός.— **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπίθετον τῆς Ἀθηνᾶς (*γλαυκός* = σπινθηροβόλος + *ρίζ. ὀπ- ὄφης, ὄφιομαι*).— **ὑπατος** = ὑπέρτατος.— **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων.— **και λίην... ὀλέθρω**· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: *κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω και λίην εοικῶσι*.— **κεῖται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον.— **εοικῶς** = ὁ ἀρμόζων.— **ὡς** = οὕτως· *δεικτικόν*.— **ὅτις** = ὅστις.— **ῥέζω** = πράττω.— **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά.— **δαίφρων** = συνετός.— **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (*πρβλ. 23*).— **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδιά.— **δύσμορος** = κακότυχος (*δύσ + μόρος· 34*).— **δηθά, δην** = ἐπὶ μακρὸν.— **τὸ πῆμα** = πάθημα (*παθεῖν*).— **ἄπο** = μακρὰν.— **ἀμφίρυτος-η-ον** = περίρυτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν.— **ὄθι** = ὄπου.— **ὄμφαλός** = κέντρον.— **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς.— **δῶμα** = κατοικία.— **ναῖω** = κατοικῶ (*ναός*).— **ὀλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (*ὀλός* = ὀλέθριος).— **τὸ βένθος** = βάθος (*πρβλ. και πένθος - πάθος*).— **ἔχω** = κρατῶ.— **αὐτός** = ὁ ἴδιος, μόνος του.— **μακρός** = ὑψηλός.— **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω και κάτω, συγκρατοῦν οἱ κίονες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν.— **δύστηνος** = δυστυχής.— **κατερύκω· 14**.— **αἰμύλιος** (*και αἰμόλος*) = γλυκός.— **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύη.— **ἐπιλήσεται**· μέλλον τοῦ *λήθομαι* = λησιμονεῖ (*ἰωνικός τύπος τοῦ λανθάνω*).— **αὐτάρ· 9**.— **ἴεμαι· 6**.— **ἀποθρῶ-**

σκω = ἀνέρχομαι (θρώσκω = πηδῶ).— νοῶ = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω.— **ιμείρεται**· 41.— οὐδὲ = καὶ δέν.— **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται.— **ἦτορ**· 48.— **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ με ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν.— **νύ**· 32.— **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικειμ. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι.— **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ.— **ιερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας.— **Τροίη ἐν εὐρείῃ** = εἰς τὴν εὐρεῖαν περιάδα τῆς Τροίας.— **τί** = διατί.— **ὠδύσασο**· ὠδυσάμην = ὠργίσθη· ἀντικμ. τὸ οἶ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : τοι - σοι (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς εὐς : -ῆος (-έως), -ῆι (-εί), -ῆα (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς -αο : ὠδυσάμην-ὠδύσασο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ ε : κείνος.

γ) **Κρονίδης** καὶ **Κρονίων** ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἄρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἴδρυσεν ἰδικόν του θεῖκόν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπόν.— **νῆσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηναῖα τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἣτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὁπωσδήποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἴονίου.— **Ἄτλας** : Τιτάν ἢ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὄμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψηλοὺς κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς.— **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθηρες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνεγκύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τὰς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μετὰ τὰς ἐκφράσεις « παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν », « Ἀργείων παρὰ νηυσὶ ».

63 - 79

α) ἀπαμείβομαι· ἀμείβομαι· 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.— προσέφη ἀντικμ. : τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν.— νεφεληγερέτα = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μενεφέλας (νεφέλη + ἀγείρω = συναθροίζω).— τὸ ἔρκος = φραγμὸς· μτφ. ἔρκος ὁδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολι-ορκία).— ἔπειτα = ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ.— πῶς ἂν λαθοίμην· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω.— περι-ἔστι· περιέειμι = ὑπερέχω.— νόον· αἶτ. τοῦ κατὰ τι.— περι-ἔδωκε = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν.— ἱρά· ἱερά = θυσίαι.— τοί· 23.— γαιήοχος = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα-ἔχω).— ἀσκελές· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. σκελ-σκλη — σκελετός, σκληρός).— Κύκλωπος· γεν. τῆς αἰτίας.— χολοῦμαι = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος — ὀργή).— ἀλάωσεν = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στέρησεως σημαντικόν.— ἀντίθεος· 21.— δοῦ = οὔ.— ἐκ τοῦ = ἔκτοτε.— ἐνοσίχθων = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθών = γῆ).— οὔ τι = οὐδόλως.— πλάζω = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι· 2).— πατρὶς αἴη = πατρικὴ γῆ.— ἄγετε· παρακλεουσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε.— οἶδε = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί.— περι-φράζομαι τι = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τινος.— νόστον· ἀορίστως = ἕνα τρόπον ἐπανόδου.— ὅπως ἔλθῃσι = ὥστε νὰ ἐπανεέλθῃ.— μεθίημι = ἀφίνω, παραιτοῦμαι.— χόλος = ὀργή· 69.— οὔ τι· 75.— μὲν = βεβαίως (μῆν).— ἀντία = ἀντιθέτως.— ἀέκητι = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ στερ. + ἐκών).— ἐριδαίνω = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν.— οἶος· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας -ης) : νεφεληγερέτα (πρβλ. τὰ λατιν. ἀ' κλίσ. nauta, poeta).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. -μεν (-ειν) : ἐριδαινόμεν.

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ αἰεί : αἰεῖ.

γ) **νεφεληγερέτα**: Ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγερέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: **γαίηοχος**, **ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἢ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ **ἐνοσίχθων** ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς.— **Κύκλωπος**: Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο **ἀντίθεος** καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεά διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς Ὀδυσσεΐας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι.— **φίλον (ἔστι)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται.— **νοστήσαι** ἐπεξεγ. τοῦ **τοῦτο**.— **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαΐφρων** 48).— **ὄνδε δόμενδε** = εἰς τὸ σπίτι του.— **δόμος** = οἶκος, σπίτι (**δέμω** = κτίζω).— **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός.— **ἀργεῖφόντης** 28.— **ὄτρύνομεν** ὑποτακτ. τοῦ **ὄτρυνω** = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ.— **ἄφρα** = ἴνα.— **ἐυπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά.— **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (**νη-ἀμαρτάνω**).— **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις.— **νόστον**· ἐπεξ. τοῦ **βουλή**.— **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (**ρίζ. ταλα-τλη + φρήν**).— **κε(ν)**· τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀοριστολογ. ἄν.— **ἐγών** = ἐγώ.— **ἔσελεύσομαι**· μέλλων τοῦ εἰσέρχομαι.— **οἱ**· δοτ. κτητ. **οἱ υἱόν** = τὸν υἱόν του.— **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων.— **μένος** = θάρρος.— **θειώ**· θῶ.— **ἀγορή** = συνέλευσις (**ἀγείρω**, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**).— **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην.— **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλὴ.— **ἀπειπέμεν** = νὰ ὑπαγορευθῇ. Ἄορ. τοῦ **ἀπόφημι**.— **οἱ**· δοτ. ἀντιχαριστική.— **μῆλα** = πρόβατα.— **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής.— **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βᾶδισμα (**εἴλω** = στρέφω + πός).— **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζων τὴν καμπυλότητα.— **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα: πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: βῶδια στεφανοκέρατα.— **ἡμαθόεις** = ἀμώδης (**ἄμαθος - ἄμμος**).— **πευσόμενον**· μέλλων τοῦ πυνθάνομαι, **μτχ. τελ.**— **ἠδέ**· 12.— **μιν** = αὐτόν.— **κλέος** = δόξα.—

ἔσθλος = ἀγαθός.— **μῖν...ἔχθισιν**· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ τὰ τὸν λαμπρῶν φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μῖν** (αὐτὸν -ήν -ό).

— Κατάληξις ἀρχαιότερα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — **ῆσι** : ἔχθισι, ἔλθῃσι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγώ : **ἐγών**.

γ) **᾽Ωγυγίη** : ᾽Ως ἐπίθετον ἢ λ. ἀγύγιος σημαίνει παλαιότατος. ᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεὺς με οὖριον ἄνεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικύρῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή** : Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' Ἑλλήσιν ὁ θεσμὸς τὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ τὰ ἐκφράζει γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : Ἡ διατήρησις μακρῶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διετηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐξήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεῶς, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ομηρος παριστᾷ με τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζαν οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : Ἀχαικὸν κράτος, εἰς τὸ ὅποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἐνδοξος. — **Πύλος** : Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἡδὴ γέρων ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν Ἡλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ Ἄλφειοῦ.

96 - 124

α) 96 - 112. **ὥς**· δεικτ. 6.— **ὥς εἰποῦσα** = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς.— **ἐδήσατο**· ρ. **δέομαι-οὔμαι** = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. **δέω**— **δῶ**.— **βῆ-κατὰ** = κατέβη.— **τὸ κάρηνον** = κορυφή (**κάρη** 90).— **αἶξασα**· ρ. **αἶσσω** = πηδῶ (διάττοντες ἀστέρες, αἶξ).— **δήμος** = ἡ κατοικουμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἢ πόλις.— **ὁ οὐδὸς** = τὸ κατώφλιον.— **ἔχω** = κρατῶ.— **ἔγχος** = δόρυ.— **εἶδομαι** = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς...— **ἡγήτωρ** = ἡγεμών.— **ἄρα** = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς.— **ἀγήνωρ** = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (**ἄγαν** + **ἀνήρ**).— **ἔπειτα** = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.— **πεσσοί** = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἢ σημερινὴ ντάμα.— **προπάροιθε(ν)** = ἐμπρός.— **ἤμενοι** = καθήμενοι πρβλ. καὶ 26.— **ἡ ρίνος** = τὸ δέριμα, ἢ προβεῖα.— **ὄτρηρός** = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων.— **μίσγω** = ἀναμειγνύω.— **κρητήρ**· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (**κεράννυμι, κραῖσις, κραῖμα**).— **αὔτε** = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.— **πολύτρητος** = μὲ πολλὰς τρυπες, πορώδης.— **νίζω** = πλύνω.— **πρότιθεν** = παρέθετον.— **δατέομαι** = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ **δαίομαι** 23, 48).

113 - 124. **πολὺ πρῶτος** = πρῶτος πρῶτος.— **θεοειδής** = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν.— **ἦστο**· ἦμαι = κάθημαι.— **τετιημένος** = λυπημένος (**τετήμαι**).— **φίλον ἦτορ**· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60.— **ὄσσομαι** = βλέπω (ὄσσε = ὀφθαλμοί, Λατιν. oculus), ὄσσομαι ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν.— **ἔσθλος**· 95.— **εἴ ποθεν ἐλθὼν** = ἂν ἤρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουσι εὐχὴν τοῦ Τηλ.— **μνηστήρων τῶν μὲν** = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων.— **σκέδασις** = διασκορπισμός (**σκεδάννυμι**).— **σκέδασιν θείη**· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμὸν, νὰ δυνηθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστήρας.— **δώματα** = ἀνάκτορα.— **τιμῆ** = ἀξίωμα.— **οἶσιν**· κτητ.— **ἀνάσσω** = βασιλεύω, κυβερνῶ.— **τὰ φρονέων** = ἐνῶ ἔκαμνε αὐτὰς τὰς σκέψεις.— **μεθήμενος** = καθήμενος μεταξὺ.— **εἰσορῶ** = βλέπω.— **ἰθὺς** = κατ' εὐθεῖαν πρὸς...— **νεμεσσωμαι** = ἀγανακτῶ (**νέμεσις** = δικαία ἀγανακτήσις).— **δηθά**· 49.— **ἐφρεστάμεν** = ἐφρεστάναι. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ.— **ἔλε**· εἶλε = ἐπιασε, ρ. **αἰρῶ**.— **δεξιτερός** = δεξιός (Λατ. dexter).— **ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς.— **ἔγχος** 104.— **μιν φωνήσας** = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν.— **ἔπεα πτερόεντα** = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι.— **παρ' ἄμμι** = παρ' ἡμῖν.— **φιλέομαι** = φιλοξενούμαι.— **ἔπειτα** = μετ' ὀλίγον.— **πατέομαι** = γεύομαι.— **δεῖπνον** = φαγητόν.— **μυθέομαι** = λέγω.— **ὄττεο** ὄτου = οὔτινος.— **ὄττεο σε χρῆ** = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) **ου** ἀντὶ **ο** : *Οὐλύμπος* - *Ὀλύμπος*.

Κατάληξις γ' πληθ. παρατ. -**εν** (-εσαν) : *πρότιθεν* (πρὸ(ε)-*τίθεσαν*).

- Ἰωνικὸν **ει** ἀντὶ **ε** : *ξεῖνος* (*ξένος*).

- Συναίρεσις **ε** + **ο** εἰς **ευ** : *δατεῦντο* - (*ἐ*) *δατέοντο*.

- Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀνωνομίας : **ἄμμι** (*ἡμῖν*).

- Κατάληξις μέλλοντος β' προσ.— **εαι** : *φιλήσεται* (*φιλήση*), *μυθήσεται* (*μυθήση*).

- Ἰωνικὸν **η** ἀντὶ **α** : *κρητήρ* (*κρατήρ*).

- Ἡ πρόθεσις εἰς εἰς Ἰωνικὸν τύπον: **ἔς**.

γ) **πρόθυρον** : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχετό τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλήν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρκείου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ *μέγαρον*, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοὰν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην *αἴθουσαν*. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη τοῦ ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίονων καὶ μεταξύ αὐτῶν ἦτο ἡ *ἐστία* ἢ *ἐσχάρα*. Ἀνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὀροφή ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ *ὄπαιον*, διὰ τὸ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε *θάλαμος*, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4).— **χάλκειον ἔγχος** : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκου. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολύ μαλακόν. Ἐγγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μήκους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος (κονταριοῦ), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο δξύ, διὰ νὰ ἐμπήγνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστῆς δὲν τὸ ἐχρησιμοποίει.— **Τάφος** : Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξύ Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι πειραταί.— **πεσσοί** : Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσούς. Εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κνωσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου, ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5).— **θεράποντες** : Πιθανῶς ἀνήκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως.— **κήρυκες** : Ἐπίσημοι θεράποντες τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα.— **ἔμισγον οἶνον** : Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀνάμειγμένον μὲ ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119-124 ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

125 - 143

α) ὡς· 96.— **ἠγείτο** = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον.— **ἔσπετο**· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ.— **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον.— **ῥα** = φυσικά.— **ἔσαν**· 12.— **δόμος**· 83.— **μακρός**· 54.— **δουροδόκη** = θήκη τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι).— **εὐξοος** = ὁ τελείως λελεασμένος, στιλπνός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων.— **ταλασίφρων**· 87.— **εἶσεν** = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἔλλειπτ. ἀόρ. εἶσα).— **ὑπό** = ὑποκάτω.— **λίτα** = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα (μόνον δοτ. τῇ λιτὶ καὶ αἰτ. τὴν λίτα).— **πετάσσας**· ρ. πετάννυμι = ἀπλώνω.— **καλὸν δαιδάλεον**. προσδιορ. θρόνον.— **δαιδάλεος** = τεχνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος).— **ὁ θρῆνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πόδια.— **πάρ· παρὰ** = πλησίον.— **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον τοῦ θρόνου (κλίω).— **ποικίλος**· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὑλικά, πλουμιστός.— **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν.— **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι.— ὁ ὄρυμαγδός = θόρυβος.— ἀδήσειεν ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω.— ὑπερφίαλος = ὑπερόπτης.— μετελθών = εὐρεθεὶς μεταξύ.— μίν· 95.— ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος.— ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω).— ἀμφίπολος = θεραπευτὴς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι).— προχόψ· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἡ πρόχοος (πρό + χέω) = κανάτι μὲ προεξέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6).— ὁ λέβης -τος = λεκάνη τοῦ νιψίματος.— νίψασθαι, τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά...— τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω.— ξεστός = γυαλισμένος.— σῆτος = ἄρτος.— ταμίη = θεραπευτὴς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιά καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή.— ὁ δαιτρός = ὁ ὑπρέτης, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι).— κρεῖων = κρεάτων (κρεάων-κρεέων).— πίνακες = πινακία.— ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω.— σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν).— κύπελλον = ποτήριον.— θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών).— ἐπώχτο = ἤρχτο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβάνομένης.— οἰνοχοεῦω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκομμένος τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῆτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζεται μὲ χονδροκομμένον σῆτον καὶ δὲν ἐψήγεται, ἀλλ' ἐξηραίνεται εἰς τὸν ἥλιον.— δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηροῦνια.

— Διακρίναιτε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικῶ ἀνακτόρου (σκευή καὶ ἐπιπλα), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106.— ἔπειτα = ἀκολούθως.— ἐξείης = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι).— ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις.— ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω).— παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(παραηέω καὶ παραηέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = καλαθάκι τοῦ ψωμιοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρός ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἢ κοῦρη = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ - ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (ὀνίνημι = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις -ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. ἐδ-ἐσθίω, ἐδώδιμος Λατ. edo). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβαλον (ρ. ἴημι = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρχηστὺς -ύος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — **δαις-δαιτός**· 26. — **ἐν χερσὶ...Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίω. — **ῥά** = βεβαίως. — **αἰίδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν'** ἐπίρρ. = ὠραία.

β) Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (ἔρωσις).

— Ἰωνικός τύπος τοῦ ἄδω : **αἰίδω**.

γ) **δμωαί** : δμωαί ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνήκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὀμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ᾠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοὶ ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φημίω, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο,, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσύτερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κιθαρὶν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγγε ἦτο τετράχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται, ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίω περικαλλέα.

156-177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοῖατο - πεύθοιν - το**· ρ. **πεύθομαι** = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (πυνθάνομαι - πεύσομαι).

ἦ καὶ = μήπως καὶ... — νεμεσσωμαι = θυμώνω, προσβάλλομαι, πρβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ,τι θά σοῦ εἶπῶ. — κεν· τὸ ἀοριστολογ. ἄν. — μέλει· 151. — ρεῖα = εὐκολα πράγματα (θήλια, ῥάδια). — βίωτος = περιουσία, πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — νήποινον· ἐπίρρ. = δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — ἔδω = τρώγω, πρβλ. 150. — δή που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — ὄμβρος = βροχή. — ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλς - ἄλός = θάλασσα (ἄλας, ἄλιεύς, παράλιος). — κυλίνδω = κυλίω· ἀντκ. τὰ ὀστᾶ. — εἶ γε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς, πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν ἔβλεπαν. — ἰδοῖατο = ἰδοῖντο. — ἀρησαῖατο = ἀρήσαιντο· ρ. ἀρῶμαι = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — ἀφνειὸς = πλούσιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). — θαλπωρῆ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπι + χθών). — φῆσιν = φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δὲ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός, πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστροφῆς, εἰλικρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πόθεν, ἀσύνδετον = ποῖός, ἀπὸ ποῦ; — εἰς = εἶ = εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις = ποῦ; — τοι = σοι. — τοκῆς = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόωντο ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχομαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως δέν... — οὐ τι = οὐδὲν. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος = ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἠέ-ἦ = ἦ-ἦ. — νέον· ἐπίρρ. = νεωστί, διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρὸς. — ἐσσί = εἶ. — πατρῷός ἐσσι ξείνος = συνδέεσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦσαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων = ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο : πευθοῖατο, ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀρίστ. τοῦ εἶμι: εἰς (εἶ) ἐγκλιόμενον καὶ ἐσσί.

— Παρατακτικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοῖτο εἰς σκευή, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὕλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ ποικιλτικὴν τέχνην.— **ξένος πατρώιος**: Μεταξὺ τοῦ φιλοξενούντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — τοιγὰρ = ὠρι-
σμένως. — ἀτρεκέως· 169. — ἀγορεύσω τοι ταῦτα = θὰ σὲ πλη-
ροφορήσω δι' αὐτά. — δαΐφρων· 48. — εὐχομαι εἶναι· 172. — ἀτὰρ
= αὐτὰρ· 9. — φιλήρετμος = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ + ἐρε-
τμὰ = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — ὦδε· ὅπως ὑπέθεσε καὶ
ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν ἦτοι μὲ ἰδιό-
κτητον πλοῖον. — κατήλυθον· κατῆλθον = κατέπλευσα. — οἶνοψ = ὁ
ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος.—
ἀλλόθροος = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (ἄλλος + θρός).—
μετὰ χαλκὸν = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ.— ἄγω = φέρω. — αἶθων =
στιλπνός (αἶθω = καίω, λάμπω· (αἶθουσα, αἶθισφ, αἶθῆρ). — ἦδε· δεικτ.
= ἐδῶ δά. — ἔστηκεν = εἶναι ἠγχυροβολημένη.— ἐπ' ἀγροῦ = εἰς μίαν
ἐξοχικὴν παραλίαν.— νόσφι = μακράν, ἔξω. — ὕλεις = δασώδης (ὕλη
= δάσος).— ἐξ ἀρχῆς = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια.— εἰ πέρ τε...
ἦρωα· σειρὰ λέξεων : εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἰρηαὶ γέροντα ἦρωα Λαέρτην
= καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης... — εἶρομαι = ἐρωτῶ. — ἦρωα·
ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων.— οὐκέτι· συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι.—
ἀπάνευθεν = μακράν, ἔξω. — ἐπ' ἀγροῦ = εἰς τὴν ἐξοχὴν. — πῆματα
πάσχει· 49· ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — ἀμφίπολος· 136. — βρῶσις =
φαγητὸν (βιβρώσκω).— παρτιθεῖ· παρατίθησι = παραθέτει.— εὐ τ' ἂν
= ὅταν. — τὰ γυῖα = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια.— ἐρπύζω·
ἐρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης.— ὁ γου-
νός = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (γόνυ, γωνία).— ἄλωη οἰνόπεδος = ἕκτα-
σις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. δὴ γὰρ = διότι ἀκριβῶς. — ἐπιδήμιος = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— **νύ(ν)** = βεβαίως.— **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος— βλάπτουσι κελεύθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— **οὐ πω... ἀλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — **ζῶς** = ζωντανός.— **ποῦ** = καθὼς πιστεύω.— **κατερύκεται**· παθητ. τοῦ κατ-ερύκω 14.— **χαλεπός** = σκληρός, κακός.— **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ.— **ἐρυκανόω**· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω.— **ὡς** = ὅπως.— **βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι.— **τελέεσθαι**· μέλλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμαι.— **οὔτε τι ἔων** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— **οἰωνός** = πτηνὸν (Λατ. avis, ο*Fi*-ωνός).— **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— **σάφα** = σαφῶς.— **δηρόν**· δηθά· 49.— **πατρὶς αἴη**· 75.— **οὐδ' εἶ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— **ἔχῃσι**· ὑποκμ. δεσμὰ καὶ ἀντικμ. τὸν' Ὀδυσσέα.— **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— **ὡς κε** = διὰ νά... — **στ. 206** ὡς στ. 169.— **εἰ δὴ** = ἂν τῶ ὄντι.— **τόσος** = τόσον μεγάλος.— **αἰνῶς** = καταπληκτικά.— **ἐπεὶ θαμά...** Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— **θαμά**· 143.— **τοῖον** = ἔτσι συχά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— **πρὶν ἀναβῆμεναι** = πρὶν ἐπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— **ἔβαν**· ἔβησαν = μετέβησαν.— **κοῖλος** = κουφωτός.— **ἐκ τοῦ**· 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παρατί-
θημι = **παρτιθεῖ**.

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. ἐλυθ-(ἐλήλυθα): **ἤλυθον**.

γ) **οἶνοψ πόντος**: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθύ χρῶμα καὶ τὴν στυλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— **ἐς Τεμέσην**: Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγαλόνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— **σιδήρος**: Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωικοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμα εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψιν τὴν ἰδικήν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμιλῇ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων.—**Ῥεῖθρον - Νήιον**: Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην.—**μάντις**: Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἡδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τούτους ἰδίους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἢ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἢ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν: οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· αὐθάα = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**· 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ μὲν** — **αὐτάρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέννησις, καταγωγὴ. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι**· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἤμουν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσα εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρῆκα (ἐλλειπτ. ἀόρ.). — **ὄς** = οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (ἀ + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου. — **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ**· μετὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν: ἡ ἐρώτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μέν**· βεβ. = πάντως. — **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **ὀπίσω**· χρόν. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγεῖνατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἴδους συμπόσιον· 152. — **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἔπλετο**· ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰοδόν. — **τίποτε**· κατὰ συγκοπὴν: τίποτε = ἐπὶ τέλους τί; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — **γάμος** = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του. — ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι. — ὑπερφίαλος· 134. — δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν. — δαίνουμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσσήσαιτό κεν· 119. — αἰσχρα = ἀπρέπεια. — πινυτός = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213). — μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230 - 251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφρασθῆ ἀκολούθως ὁ Τηλέμ. — ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν. — δῆ = τώρα. — ἀνείρομαι· 188. — μεταλλάω = ἐξετάζω μὲ ἐνδιαφέρον. — μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο. — ἀφνειός· 165. — ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος. — ὄφρα· χρον. = ἐφόσον. — ἐπιδήμιος· 194. — ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιᾶω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιώοντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — αἴστος = ἄφαντος (ἀ + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — ἀναχοίμην· ἀναχίζομαι = θλίβομαι (ἀχνυμαι, ἄχ). — δάμη· δάμνημι - δάμνημαι = ἀφανίζω - ἀφανίζομαι. — δῆμος· 103. — ἡέ· 175. — τολύπευσεν = ἔφερον εἰς πέρας (τολυπεύω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη. — τῷ· δτκ. χρόνου = τότε. — τύμβος = μνήμα. — ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱὸν του, ὅχι μόνον δι' ἑαυτὸν. — ὀπίσω· 222. — νῦν δέ· 166. — ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαι = δαίμονες τῆς θυέλης, θυέλλαι (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — οἴχεται = ἔφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι). — γόος = θρήνος. — κάλλιπεν = κατέλιπεν. — οὐδέ τι = καὶ δέν. — στεναχίζω = στενάζω (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω - στενάχω). — οἶον· 13. — νύ· νῦν = τώρα. — τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τέκτων). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — ὕληεις· 186. — κранаός = τραχὺς, βραχώδης (κρανίον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων. — μνάομαι· 39. — τρύχω = βασιανίζω, φθειρω. — στυγερός = μισητός. — τελευτήν ποιῶ = δίδω τέλος. — φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δῆ = ὠρισμένως γρήγορα. — διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἄορ. ἀντωνυμίας τις - τινός: τεῦ.

— Αἰολική χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο: νόωνυμος (δύνομα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἄρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ: κάλλιπεν (κατ-λίπεν).

γ) ἔρανος: Συχνάκις οἱ πρῶχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ νὰ συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφορὰν των εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος:** Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὅποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σῆμα**, ἥτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί:** Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι:** Προσωποποιήσις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι:** Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὅποιοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασιλεῖς**. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖα κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος:** Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμημα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεῦς.

252 - 278

α) 252 - 271. ἐπαλαστέω = ἀγανακτῶ. — ἐπαλαστήσασα: τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστήρων) — **ὦ πόποι:** ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλόν** = πολὺ. — **δεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη:** ὄς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του· νεοελλην. : θὰ ἔβαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (ἐφίημι = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον 103. — **εἰ σταίη:** ἡ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα... — **ἡ πῆληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλ. πηλήκιον). — **δοῦρε:** δούκ. τοῦ δούρον = δόρου. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα:** νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρῶτην φορὰν. — **ἀνιόντα:** χρον. μτχ. ἀνεμι = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό.—

οἶχομαι = μεταβαίνω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητήριο θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἵνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ τὸ εἶη. — ἰός = βέλος. — χρίσθαι = διὰ τὸ ἀλείφει. Τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπὸν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἀρ-ἀραρίσκω = προσαρμόζω). — ὁ μὲν ὁ Ἴλος. — ῥα = βεβαίως. — νεμεσιζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε· αἰὲν ἐόντες = αἰώνιοι. — φιλέεσκε· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνώς = πολὺ, ἐξαιρετικῶς 208. — ὀμιλήσειεν· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις: εἰ σταίη ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίατο = θὰ ἔκαμναν ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεβαίως. — ἐν γούνασι θεῶν· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ.: στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι, πρβλ. 43 ἀποτίσεται· ὑπτικ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι· 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω· πρμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — ὅπως κε (ν) ἀπόσσει· πλγ. ἐρώτ. ἀπωθοῦμαι = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνίημι = ἀκούω προσεκτικὰ, καταλαβαίνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχων παρακολουθῶ λόγους.

272 - 278. ἀγορή· 90. — ἥρωες· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδε· πρμ. τοῦ φράζω = λέγω· ὁ πρμ. δηλοῖ, ὅτι ἡ πράξις πρέπει νὰ γίνη ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνε. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκίδναμαι· σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι· προστακτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἃς πάη. — ἐφορμᾶται = παρακινεῖ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἀρτυνέουσι· μέλλ. τοῦ ἀρτύνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά· ἴδε πρμ. — ἔοικε = ἀρμόζει. — παιδός· ἢ παῖς = ἡ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν): ἢ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσσει.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ πολὺ: πολλόν.

— κ ἀντὶ χ ('Ιων.): οὐκί.

γ) ἔχων **πήληκα**... : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνθετέ-
 ςτερα ὄπλα τῶν ὀμηρικῶν ἥρώων. Ἡ **πήληξ** ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς
 ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κά-
 λυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ **κόρυς**. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος
 τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώοντο
 δὲ δι' ἰμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ
 κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προε-
 ξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). Ἡ **ἀσπίς** τῶν ὀμηρικῶν ἥρώων ἦ
 εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ
 ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ
 τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιό-
 τερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα.
 Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παρα-
 στάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ **τελεμῶνος** (ἰμάντος) καὶ ἐκρα-
 τεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματί-
 ζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὁ **ὀμφαλὸς** (**ἀσπίς ὀμφαλόεσσα**). Τὰ **δόρατα**
 εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπὶ αἰῶνας
 μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀποτελεῖτο ἐκ ξύλου (**δόρον**
 = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρόζετο ἡ **αἰχμή**. Βλ. στ. 121
ἔγχος. — **Ἐφύρη** : Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἡλιδα καὶ εἰς
 τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς ὑποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ
 τῆς Ἠλεικῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερά της βό-
 τανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ
 τὴν Ἐφύρην τῆς Ἠπείρου διῆλθε διὰ τῆς **Τάφου**, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ
 πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης** : Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγ-
 γονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκληρονόμησε τὴν
 μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρ μέγα δυναμέ-
 νοιο** : Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατόκει εἰς τὴν Ἀκαρ-
 νανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πα-
 τὴρ τῆς Ἑλένης καὶ τῆς Κλυταιμῆστρας. — **τὰ ἔεδνα** : Ἡ λέξις γενικῶς
 σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἔδιδεν ἔεδνα
 εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποῖαν ἠγά-
 ραζεν. Ὅτε ὁμως ἔπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἤθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανε ἔεδνα
 ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς
 προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλήν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω. — **αἶ κε** = ἐάν. — **πίθηαι** = ὑπακούσης (ἐπιθον, πείθω). — **ἄρσας**· ἀραρίσκω νῆα = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῖον. — **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετμος 181). — **εἴκοσιν** = εἴκοσιν. — **πευσόμενος**· 94. — **δήν**· δηθά· 120. — **οἰχομένοιο**· 135. — **βροτός**· 32. — **ἡ ὄσσα** = φήμη, ἥτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προερχομένη ἐκ Διός. — **μάλιστα** = συχνότατα. — **τὸ κλέος** = ἡ εἶδησις. — **εἶρομαι**· 188. — **ὄς**· δεικτ. — **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος. — **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας. — **βίοτον-νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίσῃ. — **ἡ** = βεβαίως τότε. — **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. μτχ. τρύχομαι = ὑποφέρω. — **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ τεθνεῶτος. — **δή** = τότε πλέον. — **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενοταφίου. — **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὅπλα ἰδία. — **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν. — **ἔοικε**· ὑπκμ. κτερεῖξιαι.

293 - 305. **ἔρξης**· ἔρω = πράττω. — **φράζομαι** = σκέπτομαι· φράζεσθαι· ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ. — **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε. — **ὄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά. — **ἀμφαδόν** = ἐν φανερῷ, εἰς φανερόν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (ἀναφανδόν). — **οὐδέ τι** = καὶ οὐδὲλως. — **νηπιάας ὀχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω. — **τηλίκος** = τόσον μικρός. — **αἰω** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά. — **πατροφρονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του. — **δολόμεητις -ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις). — **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω). — **ἔκτα**· ἀόρ. τοῦ κτείνω. — **φίλος**· κλητκ. — **ἄλκιμος** = δυνατὸς (ἀλκή = ρώμη). — **ἔσσ(ο)**· προστ. τοῦ εἶμι β' πρόσ. — **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὄψε + γεν-γενε-). — **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω. — **θοή**· 260. — **πού** = ὡς φαντάζομαι. — **ἀσχαλάω**· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι. — **μένοντές με** = ἀναμένοντές με. — **σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ. 151). — **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ. τοῦ εἶμι : ἔσσο.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : εἴκοσι.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) **εἰκοσόροισι**, ἐνῶ τὰ πολεμικά **πεντηκόντοισι**. — **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχει περισσό-
τερον, ἐκαλύπτετο μὲ γάλκινια ἐλάσματα (γύαλα)· διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες. — **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του **χέων σῆμα**, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταφῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ **τύμβων καὶ σημάτων** βλ. στ. 239. Περὶ **κτερέων** βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 313. **στ. 306** = 213. — **ἦτοι** = ὠρισμένως. — **φίλα φρο-
νέων** = ἀπὸ φιλικῆν διάθεσιν. — **ὥς τε** = καὶ καθὼς. — **λήσομαι**·
57. — **ἄγε νῦν**· μὲ παρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. —
ἐπιμένω = μένω ἀκόμα. — **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἴσαι
βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου. — **ἄφρα**· τελικ. = ἴνα. — **λοεσσάμενος** =
λουσάμενος. — **τεταρπόμενος** = **ταρπόμενος**· μ. ἀόρ. β' τοῦ **τέρω** μὲ
ἀναδιπλ. — **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασ. τοῦ **φίλος** 60. — **κίω**
= πορεύομαι· 22. — **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά. — **τι-
μήεις** = πολύτιμος. — **κειμήλιον** = πολύτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς
ἀναμνηστικὸν (**κεῖμαι**). — **ἔξ ἐμεῦ**· ἔξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον. — **κατερύκω**· 14. — **λιλαί-
ομαι**· 15· μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — **ὁδοῖο** = νὰ ἐξακο-
λουθῆσω τὸν δρόμον μου. — **ὄττι κε**· ὅτι ἂν = ὅ,τι δῆποτε. — **ἄνωγα**·
269. — **αὐτὶς ἀνερχομένω** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — **δόμεναι**· δοῦ-
ναι· ἀπρφ. μὲ σημ. προστακτ. — **φέρομαι** = παίρνω μαζί μου. — **καὶ
ἔλων** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς. — **ἀμοιβῆ** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ὄρνις ὡς** = καθὼς πτηνόν. — **ἀνόπαια**· ἐπίρρ. Κυρίως
αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγ-
γίτου (τὸ **ὀπαῖον**). — **διέπτατο**· διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — **τῷ
δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — **μένος** =
τόλμην. — **ἔ** = αὐτόν· (γραμματ. τυπ. 17). — **πάροιθεν** = ἐμπροσθεν,
προηγούμενος. — **φρεσὶν ἦσι**· **εἰς φρεσὶν** = εἰς τὸν νοῦν του. — **θάμ-
βησεν**· **θαμβέω** = μένω ἐκθαμβος. — **όισατο**· οἶομαι = διστάζομαι,

ἀντιλαμβάνομαι. — **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν. — **ἐπώχτο**· ἐποίχομαι ἄτινα = πηγαίνω πρὸς τινα. — **ισόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεοὺς. — **ὁ φῶς-φωτὸς** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.

— Συναίρεσις τοῦ **ε+ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο-εμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. "Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὕπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὀπαιοῦ καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τῆς μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν. — **αἰίδω**· 154. — **περικλυτός** = περίφημος (κλυτός 300). — **ἤατο**· ἦντο, ἦμαι = ἀθήμαι. — **λυγρός** = θλιβερός. — **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν. — **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφύου. — **θέσπις** (θεός+ρίζ. σπ., πρβλ. ἐννεπε¹) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν. — **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ἄσμα. — **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε. — **περίφρων** = συνετός. — **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου της. — **οἶος**· 13. — **ἄμα** = μαζί. — **στῆ ῥα** = ἐστάθη. — **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας. — **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας, ἐδῶ = τὸ μέγαρον. — **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς. — **ποιητοῖο** εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένον = καμωμένον, κτισμένου. — **ἄντα** = ἐμπρός. — **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου της. — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ. — **λιπαρὸν** = λαμπρόν, πολυτελές. — **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη+δέω). — **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς. — **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιωτ. — **θελκτήρια** = ἄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά. — **κλείω** = κλείω, κλειῖω = ὑμῶ. — **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἰεide. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος. — **ἀποπαύε(ο)** = παῦσε. — **λυγρός**· 327. — **τείρω** = διατρυπῶ, κατατρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά. — **μάλιστα** = περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας. — **καθικετό με** = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοίην κεφαλὴν = τοιοῦτον (προσφιλὲς) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρὺ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λοιπόν. — φθονέω = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — ὄπη = μὲ ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι.) — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίου. — ποθί· ποῦ = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστῆς = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεσις γίγνεται τινι = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κακὴ μοῖρα. — τήν· δεικτ. = ταύτην. — ἐπικλεῖζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκουόντεσσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φῶς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἰστός = ὁ ἀργαλειὸς (ἴσταμαι). — ἠλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἄνδρεσσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστί = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγον εἰς ντ: ντεσσι: ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων: κραδίη (καρδίη).

γ) λυγρὸν νόστον: Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — κρήδεμνον: Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσάν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε: Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ιστοροῦμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσαγωγὴν.—
καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος: Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος.— **Δαναοί**: Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ.— **ἡ τις νεωτάτη ἀκούοντεσσι ἀμφιπέληται**: Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνῆρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτοῦρου.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε.— **τά τ' ἄλλα** = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν.— **εὐπλόκαμος**: α 86.— **εἰπεῖν**: ἀπρμφ. μὲ σημ. προστ.— **νημερτέα βουλήν**: α 86.— **31** = α 87.— **πομπή** = ὀδηγία, συνοδεία.— **σχεδίη** = προχειρῶς κατασκευασθὲν πλοῖον.— **πολύδεσμος** = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος.— **πῆμα**: α 49.— **ἤματι εἰκοστῶ** = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας.— **ἐρίβωλος** = μὲ πολλοὺς βώλους, εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπιθ. τῆς γῆς.— **ἀγχιθεος** = πλησίον, συγγενὴς τῶν θεῶν (ἄγχι = ἐγγὺς + θεός).— **γέγαα** = γέγονα (ρ. γίγνομαι).— **περὶ κῆρι** = μὲ τὴν καρδίαν των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία).— **θεὸν ὧς**: ὡς θεόν.— **ἄλις** = ἀρκετά, ἀφθονα.— **ἐσθής**: α 165.— **ἐξήρατο**, ρ. ἐξάρονμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.— **ἀπήμων** = ἀβλαβής (ἀ + πῆμα).— **λαχῶν**, λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ.— **ληῖς-ίδος** = λάφυρα.— **ἡ αἶσα** =

τὸ μερίδιον. — ὦς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑψόροφος = μὲ ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος. — διάκτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκὸς (ἀ + μ(β)ροτός). — μῖν· α 95. — ἡμὲν - ἡδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ-καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (ἀ + πέρασ). — ἄμα πνοιῆς = μαζὶ μὲ τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ· ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλγω = μαγεύω. — τοὺς δὲ αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατύς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. — σεύομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἀλὸς = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούρατος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπίθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω - ομαι. — ἄλμη = ἄλμυρὸ νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπὶ.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μέσ. φωνῆν: ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἶμι: ἐσμί - ἐσσί - ἐστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπίθ. πολλὸς κατὰ τὴν γ' κλίσειν: πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσι).

γ) Σχερίη: κοινῶς ὑποτίθεται, ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικὸς, καυχώμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἶσαν: Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφουρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφουρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — Πιερία: Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πρῆμ. σημ). — πολέεσι κύμασι: Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπίθετον πολλὸς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμανομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έοὔσαν** = μεμακρυσμένην. — **ένθα**· χρον. — **ίοειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = προς την ξηράν. — **ήιεν**· πρτ. του **είμι-ήει**. — **όφρα**· χρον. = έως ότου. — **σπέός**· α 15. — **ώ**· αναφορ. **τῷ ένι** = έν τῷ όποίῳ. — **ναίω**· α 51. — **τέτμεν**· α 218. — **έσχαρόφιν** : πτ. γεν. έσχάρα = έστία. — **όδμη** = όσμη (όζω, όδωδα). — **ή κέδρος**· δένδρον όμοιον με την έλάτην. — **εύκέατος** = που σχίζεται εύκόλως (**καάζω** = σχίζω). — **τό θύον** : κυπαρισσοειδές δένδρον με εύώδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω. — **δαίομαι** = καίομαι (**δάς, δαυλός**). — **άοιδιάω** = τραγουδώ. Έκτεν. τύπος του **αείδω** (**άοιδή**). — **ή όψ-όπος** = ή φωνή. — **έποιοχόμενη ιστόν** = πηγαινοερχόμενη εις τον άργαλειόν της. — **ή κερκίς** = ή σαίτα. — **ύλη**· α 186. — **τηλεθώσα** = πολύ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' άναδιπλ. τύπος του θάλλω). — **ή κλήθηρη** = δένδρον, ή κλήθρα. — **ή αίγειρος** = ή λεύκη. — **τανυσίπτερος** = που άπλώνει τά πτερά της (**τανύω** = τεντώνω). — **εύνάζομαι** (**εύνη**) = κοιμώμαι· επί πτηνών = κουρνιάζω. — **ό σκώψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό ίέραξ. — **ή κορώνη** = ή κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι έκτείνει την γλωσσάν, διά νά φωνάξη· όθεν τανύγλωσσος δύναται νά έρμηνευθῆ με τό νεοελλ. **φωνακλού**. — **εινάλιος** = θαλασσινός (**έν άλί**). — **τῆσι μέμηλεν** = που άγαπούν τά τῆς θαλάσσης· **μέλει μοί τι** = με άπασχολεϊ κάτι. — **ή δέ αύτου** = και νά έδῶ... — **ή ήμερίς** = κληματαριά. — **ήβώωσα**· ήβάω = είμαι εις την άκμήν τῆς ήλικίας μου· **ήμερίς ήβώωσα** = κλύμα θαλερόν. — **τεθήλει**· θάλλω = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο**· **τανύομαι** = άπλώνομαι. — **έξείεις**· α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = διαυγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναί άλλυδις άλλη** = έστραμμέναί ή κάθε μία προς άλλην διεύθυνσιν. — **άμφι** (έπίρρ.) = γύρω. — **μαλακός**· διά την πολλήν χλόην. — **θήλεον** = έθαλλον. — **ένθα**· τοπικ. — **έπειτα** = ύστερ' άπ' όλα· αύτά, δηλ. άπό τόσην φυσικήν καλλονήν. — **θηήσαιτο**· θεάομαι = θεωρῶ μετá θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — **ήσιν**· κτητ. = **εάϊς φρεσίν** = εις την ψυχήν του.

β) Διατήρησις του δ πρό του μ : **όδμη** (όσμη).

— Κατάληξις άρχαίων πτώσεων : **-οφι(ν)** : **έσχαρόφι(ν)**, **δακροόφιν**.

— Αιολικός τύπος του τέσσαρες : **πίσυρες**.

γ) τὴν νῆσον· α 50, 85.— πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χροῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὅποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἢ θάλασσα.— ἰστόν ἐποιοχόμενη: Ἐπειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἢ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα.— ὕλη δὲ σπέος ἀμφί...: Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ωραιότερα τεμάχια τοῦ Ὁμήρου. Προσέξτε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσης τοῦ κάλλους;

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον.— ἐῷ θυμῷ = μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν του.— εἰς ἤλυθεν = ἐμβῆκε μέσα.— ἄντην ὄρῳ = ἀντικρύζω.— οὐδὲ ἠγνοίησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ.— δία θεάων· α 14.— γάρ τε· καὶ γάρ = διότι, ἄλλως τε δέν.— ἀγνώσ-ῶτος = ἀγνωστος.— πέλομαι = εἰμί.— οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἄν.— ἀπόπροθι = μακρὰ.— ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του.— οὐδὲ = ἀλλὰ δέν.— μεγαλήτωρ - ορος = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἦτορ).— ἔτετμε· α 218, ε 58.— ἔνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρὶν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται.— στοναχῇ = στεναγμὸς (στενάχω, στένω).— ἐρέχθω = σπαράσσω, βασανίζω.— ἀτρύγετος· ε 52.— δερκέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρομαι = κοιτάζω).— λείβω = χύνω.

85 - 91. ἐρεείνω = ἐρωτῶ.— ἰδρύω = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη.— φαινὸς = φωτεινός, λαμπρὸς (φάος - φῶς).— σιγαλόεις = πεποικιλμένος, σκαλιστός.— τίπτε· τί ποτε = διατὶ ἄρα γε.— χρυσόρραπες = ποὺ κρατεῖ χρυσοῦν ράβδον (ράπ-ράβδος).— εἰλήλουθας = ἤλυθες. αἰδοῖός τε — φίλος τε = σεβαστὸς καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἔκφρασις ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων.— πάρος· α 21.— θαμίζω = ἐρχομαι συχνά.— αὐδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετηύδα, προσηύδα).— φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου.— τελέω = ἐκτελῶ.— ἄνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269.— εἰ... γέ = ἐάν βεβαίως.— τετελεσμένος = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα = δυνατόν.— ἔπειο· προστ. τοῦ ἔπομαι.— προτέρω = παρέκει.— πὰρ θείω τοι = νὰ σοῦ παραθέσω.— ξείνια = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. ἀμβροσίη = τροφή θεῶν.— πλήσασα· πίμπλημι = γεμίζω.— κέρασσε = ἠτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (κεράννυμι).— νέκταρ = ποτὸν τῶν θεῶν.— ἦσθε· ἔσθω-ἔσθίω.— ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμόζω, στερεώνω).

97 - 115. εἰρωτᾶς... θεόν· σειρά λέξεων : εἰρωτᾶς (σύ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἓνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου.— νημερτέως· ἐπίρρ. τοῦ νημερτής· α 86.— ἐνισπήσω· μέλλ. τοῦ ἐννέπω· α 1.— κέλευαι· κέλομαι κελεύω.— ἠνώγει = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· ἀνωγα· α 269.— ἄσπετος = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἀ+ρίζ. σеп-).— ἀγχι· α 157.— ἱερά ρέζω· α 47.— ἔξαιτος = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός.— μάλ' οὐ πως ἔστι = δὲν εἶναι δυνατόν μὲ κανένα τρόπον.— νόος = σκέψις, ἀπόφασις.— αἰγίοχος = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα.— παρεξελθεῖν· παρέξιμι = παραβαίνω.— ἄλιώω = ματαιώνω (ἄλιος = μάταιος).— τοι παρεΐναι· εἶναι παρὰ τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου.— διζυρός = πολυπαθής, δυστυχής (διζύς = συμφορά).— ἀποπεμπέμεν = ν' ἀφήσης ἐλεύθερον.— ὅττι τάχιστα = ὡς τάχιστα.— αἶσα· ε 40.— τῆδε = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.— ἀπονόσφιν· ἐπιτατ. τοῦ νόσφιν = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφ. ἀντων. ὅστις : ὅττι (ὅ,τι).

γ) ἐν θρόνῳ φαεινῶ σιγαλόεντι : Ἀπὸ ὅ,τι ἐβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα.— ἐνθα πάρος περ : Οἱ στίχοι 82 - 84 παριστᾶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεώς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του.— ἀμβροσία - νέκταρ : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποίαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τόνωνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους.—

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐάν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτησίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὄσμην τῶν καιομένων κρεάτων. — **αἰγίοχος:** Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἐκρηξίν τοῦ κεραυνοῦ. — **ἄστυ Πριάμοιο:** Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς·** ε 149. — **μεγαλήτωρ·** ε 81. — **πότνια·** α 14. — **ἦιε·** ἦει. — **ἐπει δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω·** μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μήνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε·** δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν·** ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατείβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (*εἶβω* καὶ *λείβω* = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἦνδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ με τὴν νύμφην (*ἀνδάνω* ἐκ τῆς ρίζ. *ἀδ·*-*ἠδύς*). — **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *ιαύω* = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθειλούση** = παρ' ἐθειλούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποὺ τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἤθελεν. — **ἡμαρ·** α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἡ πέτρη** = ὁ βράχος. — **ἡ ἠϊών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83-84. — **ἄγχοῦ·** ἄγχι· α 157, ε 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένε. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (*κατ-σμός*). — **μῆ μοι·** μοι δοτ. χαριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μῆ... — **δδύρομαι** = θρηνώ. — **αἰών·** ε 152. — **πρόφρασσα·** θηλ. τοῦ *πρόφρων* = πρόθυμος (*πρὸ* + *φρήν*). — **δούρατα·** *δόρυ-δούρατος*· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. *δούρειος ἵππος, δόρυ*). — **χαλκῶ·** δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ *ταμών* = ἀφοῦ κόψῃς με χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη·** ε 33. βλ. κατωτ. πραγματικά. — **ἰκρία** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πύργου καὶ πύργου. — **πῆξαι·**

ἀπρμφ. ρ. **πήγνυμι** = στερεώνω. — **ὑψοῦ** = ὑψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ζύλων τῆς σχεδιάς. — **ἡεροειδής** = ὀμιχλώδης (ἡῆρ-ἡέρος = ὀμίχλη). — **μενοεικής** = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκῆς (μένος + εἰοικα). — **ἄ κεν ἐρύκοι**· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ. — **τὸ εἶμα-τος** = ἔνδυμα (ρίζ. ἔσ-, ἔσσυ-μι, ἔννυμι-ἀμφιέννυμι). — **οὔρος** = οὔριος ἄνεμος. — **ἀσκηθής** = ἀβλαβής. — **αἶ κε** = εἰάν. — **μευ** = μου. — **φέρτερος** = ἀνώτερος. — **κρῆναι**· κραίνω = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) **αἶ** ἀντὶ **εἰ**. Συνήθως **αἶ κε** = εἰ, ἄν, εἰάν.

— Τροπή τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου: **ἀμ-πέτρησι** (ἀνὰ πέτρησι)· **κάμμορε** (κάτ(σ)μορε).

— Γεν. ἀ' προσ. τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ: **μεῦ** καὶ ἐγκλ. **μευ**. "Ἄλλοι τύποι: **ἐμέο, ἐμεῖο, καὶ σπαν. ἐμέθεν**.

γ) **τὸν δ' ἄρ' ἀπ' ἀκτῆς εὔρε**: Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγένετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὄλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του. — **ἀρμόζεο εὐρεῖαν σχεδίην**: Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικὰς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδιάς. Θὰ συναρμοσθοῦν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (**δούρατα μακρὰ**) πελεκημένοι καλὰ, διὰ ν' ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδιάς, τὸ ὅποῖον θὰ ἐπιπλέη. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρῦμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριάς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

171 - 191

α) 171-179. **ρίγησε**· **ρίγέω** = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω. — **πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικὸς (ρίζ. **ταλ** - **τλήναι** α 87). — **ἄλλο τι**· κτηγρμ. τοῦ **τόδε** = αὐτὴ σου ἡ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο. — **μῆδομαι** = σκέπτομαι (**μῆτις, πολύμητις, μητιῶν** α 234). —

οὐδέ τι = καὶ καθόλου. — **πομπή** = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — **ἡ κέλευι**· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (κέλομαι ε 98). — **τὸ λαῖτμα** = βυθός, χάος· λαῖτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν. — **ἀργαλέος** = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον). — **νῆες εἶσαι** (ἶσαι) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι. — **ναῦς ὠκύπορος** = γοργὸν πλοῖον (ὠκὺς = ταχύς). — **ἀγάλλομαι** = χαίρω. — **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός. — **οὐδ' ἂν ἐπιβαίην** = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον. — **ἀέκητι**· α 79. — **σέθεν** = σοῦ. — **εἰ μὴ τλαίης** = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ). — **μέγαν ὄρκον** = ἐπίσημον ὄρκον. — **πῆμα**· α 49. — **μὴ βουλευσέμεν** = ὅτι δὲν θὰ...

180 - 191. — **μεῖδῃσεν**· μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ. — **κατέρεξε χεῖρι** = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι. — **ἔκ τ' ὀνόμαζε** = τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα. — **ἀλιτρός** = ἀσεβής, διαβωλεμένος ἄνθρωπος (ἀλιταῖνο = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος). — **ἀποφώλιος** = ἀχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος. — **οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς** (ἔσσι) = ζεῦρεῖς τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν. — **οἶον τὸν μῦθον** = τί εἶδους λόγον. — **ἐπιφράζομαι** = σκέπτομαι. — **ἔστω...τόδε** = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο. — **νῦν**· συμπερ. καὶ χρον. = λοιπὸν τώρα. — **κατειβόμενον**· ε 152. — **πέλει** = ἐστί. — **ἄσσα** = ἅττα = ἅτινα. — **μήδομαι**· ε 173. — **χρεῖώ** (χρεώ)· α 225 = ἀνάγκη. — **ἴκω** = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι. — **ὅτε με χρεῖώ τόσον ἴκοι** = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν. — **νόος** = σκέψις, ψυχή. — **ἐναίσιμος** = δίκαιος, λογικὸς (ἐν+αἶσα = τὸ προσῆχον). — **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι** = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα. — **θυμὸς σιδήρεος** = σκληρὴ καρδιά. "Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχή.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἀντων. β' προσ. : **σέθεν, σεῖο σεῦ** (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ** : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων. — **νῆες εἶσαι** : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τὸ

σχήμα και με την γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς με ποικιλώτατα ἐπίθετα: **μέλαινοι νῆες, εὐσσελμοι** (σέλημα = κατάστρωμα), **κοίλαι, ἕσαι κ. ἄ.** — τὸ κατειβόμενον **Στυγὸς ὕδωρ**: Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στύξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαζεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμόν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἠγήσατο** ἠγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = με γοργὸν βῆμα. — **ἴχνιον** = ἴχνος. — **Ἴξον** μεικτ. τύπ. ἀορ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω ἰκάνω = φθάνω. — **σπεῖος** σπέος· α 15. — **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πᾶσα** = παντὸς εἵδους. — **ἔδωδῆ** ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **ἴζω** ἀμβτ. = κάθημαι. — **δμωή** α 147. — **οἶ δ' ἐπ' ὄνειθα**· α 149.

201 - 213. **(ἐ)τάρπησαν** τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — **ἔδητύς, ποτής** α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν. — **διογενῆς** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος, διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὕτω δῆ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὁμιλεῖ με παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — **χαίρε** = νὰ πᾶς στὸ καλὸ. — **ἔμπης** = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. — **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως. — **γέ** βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν: ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαίως ἐδῶ. — **αἶσα**· ε 40. — **κῆδος**· α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ (πίμπλημι = γεμίζω). Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἐκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὔθι**· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε — αὐτόθι**· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα: δὲν θὰ τὸ κουνουῖσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσοις τόδε δῶμα**· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ.: φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — **ἱμερόμενος**· α 41. — **ἄλοχος**· α 36. — **ἐέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχαρῶ. — **αἰὲν ἤματα πάντα**· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού... — **οὐ μὲν θην... εὐχομαι εἶναι**· ἡ σειρὰ τῶν λέξ.: εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἐκείνης. — **θὴν** = βεβαίως· ἐγκλ. μόριον. — **εὐχομαι** = καυχῶμαι. — **χερείων**· χείρων = κατωτέρα. — **τὸ δέμας** = ἡ κορμοστασιά. — **ἡ φυῆ** = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· **δέμας φυῆν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **οὐ πως** = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν. — **οὐδὲ ἔοικεν** = οὔτε εἶναι πρέπον. — **εἶδος** = μορφή, κάλλος. — **ἐρίζω** = συναγωνίζομαι.

214-224. **πολύμητις** = πανοῦργος (*μητις* = σκέψις, *μήδομαι*). — **πότνια**· κλητ. τοῦ *πότνια*· α 14. — **χώομαι** = ὀργίζομαι· ἀντικμ. : *μοι τόδε*. — **πάντα μάλα, οὐνεκα** = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — **σεῖο** = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ *ἀκιδνοτέρη* = κατωτέρα. — **περίφρων** = ἡ γνωστικὴ (*περὶ* = περισσῶς + *φρήν*). — **μέγεθος** = ἀνάστημα. — **εἰσάντα ἰδέσθαι**· ἄντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζη κανεῖς. — **ἀλλὰ καὶ ὥς** = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηγελ. — **ἐέλδομαι**· ε 210. — **τλήσομαι** = θά τὸ ὑποφέρω (*ρίζ. τλάτλη - τάλας*). — **ταλαπενθής** = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (*τάλα + πένθος*). — **μογέω** = ὑποφέρω (*μόγισ - μοχθῶ*). — **μετὰ τοῖσι** = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) **δμωαί** : Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψούς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. — **ἀθάνατός τ' εἶης** : Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἕνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαιρεῖ περισσώτερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) **τέτρατον** = τέταρτον. — **τῶ** = αὐτῶ. — **ἄρα** = πλέον. — **πέμπε** = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. — **εἶμα**· ε 167. — **ἀμφιέννυμι** = ἐνδύω (*ἀμφίσεις*). — **θυώδης** = ἀρωματισμένος (*τὸ θύος = τὸ ἄρωμα*). — **ἀμφιέσασα καὶ λούσασα**· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ *λούσασα καὶ ἀμφιέσασα*. — **ἐν δὲ** = ἐντὸς τῆς σχεδίας. — **τὸν ἕτερον** = τὸν ἕνα. — **ἕτερον δὲ** = καὶ ἕνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν. — **τὰ ἦα** = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ τὸ ταξίδι (*ἦμα, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι*). — **ὁ κώρυκος** = δερμάτινος σάκκος. — **ὄψα** = προσφάγια, φαγώσιμα. — **μενοεικής**· ε 166. — **οὔρος**· ε 167. — **προέηκεν**· ρ. *προῆμι* = ἐξαπολύω, ἀφίνω. — **ἀπήμων**· τὸ ἐπίθ. μὲ

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρός** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω). — **πηδαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἤμενος. — **ἰθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ὀψέ** = ἀργά. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεύω** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἷη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερ-, μμορ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τὴν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σχιόεντα**· κτηγμ. = ὡς σκιά. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ζηρᾶς, ὅπου... — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἷσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἷσατο· ὑπικμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ρινόν** = ἡ ἀσπίς. — **ἐν ἡεροειδέι πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἷσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιγλῶδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες**: Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βωῶτης**: Ἀστερισμὸς τοῦ Ἀρκτοῦρου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς M. Ἀρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος**: Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς M. Ἀρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἀμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὀρατός καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὁκεανόν. — **Ὁρίων**: Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσι τὰ κνικὰ κάβματα. — **Ὁκεανός**: Ἡ μεγάλη ἑκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν M. Ἀρκτον;

282 - 312

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἶδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259. — κρείων· α 45. — ἐνοσίχθων· α 74. — τηλόθεν· α 30. — Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων. — εἷσατο· ε 281· εἷσατό οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — χῶομαι· ε 215. — κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερον ὁ θυμός. — κάρη· α 90. — προτί = πρὸς· μυθήσατο προτί ὄν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — ὦ πόποι = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν. — ἄμφ' Ὀδυσσῆι· α 48. — ἐμεῖο = ἐμοῦ. — καὶ δὴ = καὶ νά. — σχεδὸν = πλησίον (ἔχω). — πεῖραρ - ατος = σχοινίον, παγίς. — οἰζύς - ὕος = συμφορὰ (οἰζυρός). — ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὅποια ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὅποια τοῦ ἦλθε. — ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξ.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸν ἐλάαν· μελλ. ἀπρμφ. τοῦ ἐλαύνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰθῶ = πιάνω. — ὀροθύνω = ἐξεγείρω (ἐρεθίζω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὄρμητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν - ἔπεσον = ἐπνευσαν συγχρόνως. — δусаῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθηρογενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογεννήτης. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλίω. — λύτο· ἔλυτο ἐλύμην μέσ. ἄβρ. μὲ παθ. σημασι. = ἐλύθησαν. — ὀχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχὴ.

299 - 312. δειλός· δειλαῖος = δυστυχής. — νύ· α 32. — μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρός = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἀρχ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἰοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη! — περιστέφει = στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — ἐπισπέρχω = ἐνσκήπτω ὄρμητικῶς. —

σῶς (σός) = ἀσφαλής, ἀναπόφρευτος. — **αἰπὺς ὄλεθρος**: α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγὼ** = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — **ὄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονεύμην. — **ἐπισπεῖν** ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκήρεα**: α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοί τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῷ** = τότε: α 239. — **κτέρεα**: α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἴμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερόν μου (μείρομαι, μόρος). — **άλῶναι**: ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. **λύω** ἄνευ τοῦ **-σα**: **λύμην-λύτο**. — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόρυ: γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα**.

γ) **Σόλυμοι**: Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαίνα**: Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες**: Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδῶν, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι**: Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναϊότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατερὰν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν** ἐλαύνω = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ὑψηλά: ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὁρμητικὸν (ἐπισσεύομαι = ὁρμῶ: ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε: ρ. ἐλελίξω. — **προέηκε χειρῶν** = ἀφῆκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χεῖρα του: ρ. προῆμι. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν**: ρ. ἄγνωμι = θραύω: ὑπκμ. ἢ θύελλα. — **τὸ σπεῖρον** = τὸ ἰστιόν (σπεῖρω = τυλίσσω, σπεῖρα, σπάρτανον). —

ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὅποιαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ἀντένα.—
θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ· ὑπκμ. ἢ *θύελλα τῶν ἀνέμων*. — **αἶψα μάλα** = εὐθὺς ἀμέσως. —
ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — **ὑπὸ ὀρμῆς** = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν. — **πόρε** = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — **ὄψε**
δὲ δὴ = ἀργὰ τέλος πάντων. — **κρατός·** γεν. τοῦ *κάρη* α 90. — **κελα-**
ρύζω· λέξ. ἠχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζη
 πολύ. — **οὐδ' ὡς** = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — **ἐπελήθετο·**
 α 57. — **τειρόμενός περ** = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν. — **μεθορμη-**
θεῖς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδῖαν. — **λαμβάνομαί τινος** = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι. — **ἀλειείων** = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. —
φορέω = φέρω. — **κατὰ ῥόον** = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — **ὄπω-**
ρινός = φθινοπωρινός (ὄπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὕπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους). — **ἄμ** = ἀνά. — **ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν** = εἶναι κολλημένοι,
 μπερδεμένοι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην. — **προβάλεσκε·** θαμιστ. τοῦ προβάλλω
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — **φέρεσθαι·** ὑπκμ. *Βορέην·* ὁ Νότος
 ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδῖαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — **εἶξασκε·** θαμιστ.
 τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἀνε-
 μον τὸν Ζέφυρον. — **διώκειν·** ὑπκμ. *Ζέφυρον* = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὄπωρινός Βορέης: Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστατον καὶ εἰς τὴν νεο-
 ελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐπο-
 χὴν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μετε-
 χειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὅποιαι ἀφίνου ἀνεξά-
 λειπτον ἐντύπων.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων
 328-330.

333 - 353

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκειτο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — **καλλίσφυρος** = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ
 = ἀστραγάλους. — **βροτός·** ὁ καὶ ἡ βροτός. — **αὐδήεις-εσσα εν** = ὁμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν ρ. μείρομαι = λαμβάνω μέρος. — ἀλῶμαι = περιπλανῶμαι. — ἄλγε' ἔχοντα' συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — πολύδεσμος· ε 33. — κάμμορε· ε 160. — ὠδύσατο α 62. — ἐκπάγλως = σφοδρῶς. — ὅτι τοι φυτεύει = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — οὐ μὲν δὴ = ἀλλὰ πάντως δέν... — καταφθίω· μτβ. = ἀφανίζω. — μενεαίνω = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μέρος = ἐπιθυμία σφοδρά). — μάλ' ὤδε = ἀκριβῶς ἔτσι. — ἔρξαι· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — ἀπινύσσω = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — κάλλιπε = κατάλιπε. — νέω = πλέω, κολυμβῶ. — ἐπιμαίομαι = τείνω, ἐπιδιώκω. — νόστος· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημ. = ἀφίξις. — ἐπιμαίεο νόστου = κοίταζε νὰ φθάσης. — ἀλύξαι· ἀλύσσω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφίζομαι. — τῆ· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδού, πάρε ἐδῶ. — κρηδεμνον· α 334. — τανύω = ἀπλώνω. — ἄμβροτον = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — οὐδέ... δέος (ἔστι) = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — ἐφάψαι· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — ἄψ = πάλιν. — βαλέειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. βάλλω = ρίπτω. — πολλὸν ἀπό = πολὺ μακριὰ ἀπό. — ἀπονόσφι τραπέσθαι = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — ἡ αἴθυια = πτηνὸν θαλάσσιον· νεοελλ. : βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) Ἰνώ: Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου τῆς, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μὲ τὸ παιδί τῆς. Ἐκτοτε ἐγίνε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἐθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — καλλίσφυρος: Ἡ ἐπική ποίησις ἐξαίρει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. ἐνπλόκαμος νόμφη, γλανκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ. ἄ.

354 - 387

α) 354 - 364. **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. *μερ-μέριμμα*). — **355** βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις...** ἔνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ῥήματος (*δέδια*). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα** συναπτ. πρὸς τὸ **πείσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι**· φευκτὸν εἶναι = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὠδ' ἔρξω** ε 342. — **ἄφρ' ἄν'** τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἄρρηγ'** πρkm. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἄρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμολόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσις. — **ἄρρηγ κεν ἄρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· ε 222. — **διὰ τινάσσω** = διαλύω. — **νήχομαι**· νέω ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

265 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὄρμαινω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸ νοῦν μου. — **ᾠρσεν ἐπί** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (*ὄρσνυμι*). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἦλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πλέων (*ἐπιτατ. ζα + ἄημι*). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (*κάρφος* = ξηρὰ καλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαΐνε** = ἐβαινε ἐπί. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἐβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς - ἄλός** = θάλασσα. — **κάππεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά...· *μέμονα*· πρkm. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376** βλ. στ. 285. — **ἄλωω**· προστ. τοῦ *ἄλωμαι*· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεοὶ ἄνθρωποι. Πρβλ. ε 35 *ἀγχίθεοι Φαίηκες*. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλὰ... κακότητος**· σειρὰ λέξ.: *ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ὀνόσσεσθαι κακότητος*. — **ἔολπα**· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλλομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς, ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380-387. Ἰμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλίτριχες· καλλίτριξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἱ· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὤρσε ἐπὶ = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγνυμι· ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ-κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς ὃ κεν μιγήης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο τοῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. — καλλίτριχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπῆς ἄρμα. — Αἰγαί : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1-12. ὤς· α 6. — ἐνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἀρημένος = ἐξηντλημένος, σακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναίω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἄγχι· α 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικός (ὑπέρ + ἀνῆρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δτι. τοῦ ὀνόμ.
βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκώνω. — ἄγε· ἤγε = ὠδή-
γησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε
358. — ἄλφηστής· α 349. — ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω.
— δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέο-
μαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. —
κῆρ-κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρι δαμείς
= υποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλείον τοῦ
Ἄιδος. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄιδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆ-
δεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένης ἀπὸ τοὺς θεοὺς.

13-24. **μεγαλήτωρ·** ε 81. — **μητιάω** = κάμνω σκέψεις, μερι-
μνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — **βῆ δ' ἴμεν** = καὶ ἐξε-
κίνησε νὰ ὑπάγῃ. — **πολυδαίδαλος** = κατεσκευασμένος με τέχνην, με
πολλὰ ποικίλατα. — **ῶ ἔνι**· ἐν ῶ. — **κούρη** = μία κόρη. — **φυὴν καὶ**
εἶδος· ε 212 καὶ 213. — **πάρ·** παρὰ = πλησίον. — **ἀμφίπολος·** α 136. —
χαρίτων ἄπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. — **σταθμοί·** α 333. — **θύραι** =
θυρόφυλλα. — **ἐπέκειντο** = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — **φαινός·**
ε 86. — **ἐπέσσυτο·** ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ, σπεύδω. — **τὰ δέμνια** = κλί-
νη. — **εἰδομένη κούρη** = με τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — **ναυσι-**
κλειτός = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖα του, ξακουστός καρaboκύρης (ναῦς
+ κλειτός = ἔνδοξος). — **οί·** τῇ Ναυσικᾶ. — **ἡ ὀμηλικίη·** οὐσιαστ. = οἱ
ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — **χαρίζομαι θυμῶ** =
εἶμαι ἀγαπητός. — **εἰσαμένη·** ἄορ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. **φι·** βίηφι.

γ) **Ἐπέρεια·** Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιά-
κων. — **Κύκλωπες·** Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενῆς τῶν Γιγάν-
των, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — **Ναυσίθοος·** Υἱὸς
τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — **ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε**
πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνφκίζοντο αἱ πόλεις
κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοι-
ράζετο μετὰ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον
οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν.
Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατόικουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαός, ἀνεξάρτητοι
μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — **ναοὺς**

θεῶν: Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας. — **Ἀλκίνοος:** υἱὸς τοῦ Ναυσιθόου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίθοος - Ναυσικάα:** Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηχοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψῶδιαν θ. στ. 111 κ. ἑ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὡκυάλος, Ναυτεύς, Πρυμεύς, Ἀγχιάλος, Ἐρετμεύς, Ποντεύς κ. ἄ. — **Χάριτες:** Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι). — **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — **γείνατο** α 223. — **εἶμα** ε 267. — **τοί** δτι. ἡθικὴ = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής**: με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής. — **σχεδόν** ε 228· ἐδῶ χρον. — **ἴνα** = ὅποτε· ἀναφ. χρον. — **ἐννυσθαί** ε 264. — **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἱ κε**· τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ διδίδεται. — **ἐσθλή** α 115. — **ἴομεν**· ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι. — **πλυνέουσαι**· πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν** = με τὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἢ αὐγῆ. — **συνέριθος**· κτγμ. = ὡς βοηθός. — **ᾠφρα**· τελ. = διὰ νά... — **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοι**· βεβαιωτ. — **δὴν**· δηθά· α 120. — **μνάομαι**· α 239. — **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾠθι** = ᾠπου, δηλ. μεταξύ τῶν ἀρίστων. — **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἡᾠθι πρὸ** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἢ κεν ἄγησι**· ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μεταφέρῃ. — **ζῶστρα** = γυναικεῖα ζῶνα ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ῤήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῤέζω = βάπτω). — **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου. — **ᾧδε**· συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον. — **ἡέ, ἦ**, συγκρ. — **πολλόν**· πολύ. — **ἀπὸ πόληος** = μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλιν. — **πλυνὸς** =

φυσικὸν κοίλωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατ'ἀλλήλον διὰ τὰ πλύωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41-47. **ἔδος** = κατοικία, (ἔζομαι, ἔδρα). — **ἀσφαλῆς** = ἀκλόνητος. — **τινάσσομαι** = συγκλονίζομαι. — **ὄμβρος** = βροχή. — **δεύομαι** ε 53. — **ἐπιπίλνεται** = πλησιάζει (πέλ-πλησίον). — **μάλ' αἶθρη** = τελεία αἶθρία. — **πετάννυμαι** = ἀπλώνομαι. — **ἐπιδέδρομεν** = εἶναι διάχυτος· ρ. ἐπιθέω. — **αἶγλη** = λάμψις, φεγγαβολή. — **λευκός** = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — **διεπέφραδε**· διαφράζω = δίδω ὁδηγίας.

γ) τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν : Εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ τὰ ὑφαίνουσι καὶ τὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσαν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε τὰ πλυθοῦν, διὰ τὰ κάμουσι καλυτέραν ἐντύπωσιν. — **πέπλος :** Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδύμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — **ῥήγεα σιγαλόεντα :** Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48-65. **Ἡώς :** ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — **εὐθρονος** = ἡ ἔχουσα ὦραϊον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — **Ναυσικᾶν**· ἐπανάληψις τοῦ μιν. — **εὐπέπλος** = φοροῦσα ὦραϊον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὦραϊα. — **ἄφαρ** = εὐθύς ἀμέσως. — **διὰ δώματα** = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — **τοκῆες**· α 170. — **κιχῆσατο**· κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω. — **ἐσχάρη**· ε 59. — **ἦστο**· καθῆστο = ἐκάθητο. — **τὰ ἡλάκατα** = νήματα. — **στρωφάω** = κλώθω. — **ἀλιπόρφυρα** = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (ἄλς - ἄλός· α 162). — **τῷ δέ**· ἐνν. πατρί. — **θύραζε** = εἰς τὴν θύραν. — **ξύμβλητο**· ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — **μετὰ βασιλῆας** = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτὸς = ἔνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — Ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυὸς = ἐπιφανῆς (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δὴ... ἡ Ναυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλί- ζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — εὐκυ- κλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτικ. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρότοισι = μετὰ τῶν ἐπισή- μων. — βουλάς βουλεύω = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρῶς = δέρμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιόντες = ἔργαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθων = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θα- λέθω ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου. — μέμηλε· α 151.

66-70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερὸς γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ σὲ στερήσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχομαι = πήγαινε. — ὁ δμῶς· ἡ δμωή· α 147. — ὑπερτερῖη = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἄνομалος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσειν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ: ἔρχευ (ἔρχομαι), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὕτη τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ῥοδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, ἐθέρονος, χρυσόθρονος κ. ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωΐας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἰπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετ' ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται εἰς ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλ- λάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ἔστρακον, τὸ ὅποιον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζωνται ἐν ἀφθονίᾳ.

71 - 109

α) 71-84. **κέκλετο**· ρ. **κέλομαι** = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· **πίθομαι**· **πειθομαι**. — **ἡμιονεῖη** = συρομένη με ἡμιόνους. — **ὄπλέω**· **ὄπλιζω** = ἐτοιμάζω. — **ὑπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λειῶς, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικῆς**· ε 166. — **ἐδωδῆ**· ε 95. — **ᾠψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσετο**· μέσ. ἄορ. α' με κατὰ λ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόμαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρόν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλον τοῦ ἐλαύνω. — **καναχῆ** = κρότος (λέξ. ἡχοποιήτος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς δύο ἡμιόνους· γεν. δυῖκ. — **ἄμοτον**· ἐπίορ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νὰ τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85-98. **ἐνθ' ἡ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· **πλυνοὶ ἐπηετανοὶ** = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώοντο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. **καθαίρω** = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπρόελυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νὰ τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινῆεις** = πλήρεις δινῶν, ὀρμητικὸς (δίνη = συστροφῆ, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασίδι. — **μελιθήης** = γλυκὸς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. **φορέω**· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαρὺ, ὥστε νὰ φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἐριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγοσ** = χαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ λάας = λίθος). — **ποτι** = πρός. — **χέρσοσ** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτία. **λίπα**. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι**· ε 152. — **αὐγῆ** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτίνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρπησαν· **τέρπομαι** σίτου = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ται** = αὐταί· ἐνν. ὅλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ.: ἐπεὶ σίτου **τάρφθεν** = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσιν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἴη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἰός = βέλος + χέω). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῇ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. (γῆθω, γηθόσους· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπέρ** = ἀπὸ ὅλες πῶς ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ῥεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (**ἄρι** = λίαν + **γνωτός**). — **πέλεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὅλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμῆς-ἦτος** = ἄγαμος.

Υ) **σφαίρη ἔπαιζον**: Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος**: Τὸ γυναικεῖον ἐνδυμα ὁ πέπλος ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρkm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον **λευκώλενος** ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικειᾶς καλλονῆς. — **Ταῦγετος** - **Ἐρύμανθος**: Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἀφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν **Ἐρυμάνθιον κάπρον**, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι**: Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἄρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (**ἀγρονόμοι**). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιάιτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ **Ναϊάδες**, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ **Νηρηίδες**, εἰς τὰ δένδρα αἱ **Λουάδες**, εἰς τὰ ἄντρα αἱ **Ἀντριάδες** κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι**: Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλῶ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς: ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ ὠραίων συνομηλίκων τῆς.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110-118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι**: α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφου πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὐτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδο. — **ἐγροίτο**: **ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. οπ-). — **ἡ οἱ ἠγήσατο**: ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν**: αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄυσαν**: ἄω = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἔφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακαθίσας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**: ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ**: ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος**: ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δει- τοῦ δεῖω). — **ὥς τε**: συναπτ. πρὸς τὸ κουράων. — **ἀμφῆλυθε** = ἤλυθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεία, λεπτή. — **αὐτῆ** = φωνῆ (ἄω). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (αἶπος = ὑψωμα: αἶπεσ-ρός, αἰπεννός-αἰπεινός). — **κάρηνα**: α 102. — **τὰ πίσεια** = τὰ λιβάδια (ρ. πιδ-πιδύω = ἀναβρῶζω: πίδαξ). — **ποιήεις** = χλοερὸς (ποίη = πόα). — **ἡ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν**: ε 288. — **αὐδήεις**: ε 334. — **αὐτός** = ὁ μόνος μου, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι**: ὑποτ. ὥς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136. **ὑπεδύσετε** = ἐβγήκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν**: ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη: δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκί. — **ῥυει** = βρέχει: ὄνομα = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω: ἀήμενος = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ὄσσε**: ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές: δαίωμα ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς... — **ὁ οἷς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι**: ε 98. — **τὰ μῆλα**:

α 92. — **πειρήσονται**· πειράω = κάμνω απόπειραν, μτχ. τελικ. — **δόμος** = στάνη. — **πυκινός** = στερεός. — **μίξεσθαι**· ε 378. — **χρειώϊκανε**· ε 189.

137 - 148. **σμερδαλέος** = φοβερός. — **κεκακωμένος** = παραμορφωμένος· αίτιολ. μτχ. — **τρέω** = φεύγω από φόβον (ὁ τρέσας). — **ἄλλυδις ἄλλη**· ε 71. — **ἠιών**· ε 156. — **προυχούσας**· προεχούσας = προεξεχούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — **τῇ ἐνὶ φρεσὶ** = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — **ἐξ αἰροῦμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω. — **γυῖα**· α 192. — **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — **μερμηρίζω**· ε 354. — **γούνων**· συναπτ. πρὸ τὸ λαβών. — **λίσσομαι** = παρακαλῶ (λιτὴ - λιτανεία). — **εὐῶπις**· ζ 113. — **ἦ αὐτως** = ἡ μόνον ἔτσι. — **ἀποσταδὰ** = ἐξ ἀποστάσεως. — **μειλίχιος** = γλυκὺς (μειλίσσω). — **εἰ δείξειε**· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — **δοάσατο** = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. καὶ πρτ. δέατο. — **κέρδιον** = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — **μὴ χολώσαιτο**· ἐνδοιαστ. πρὸτ. **χολοῦμαι**· α 69. — **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) **κερδαλέον φάτο μῦθον**: Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα τοῦ τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικᾶν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃ προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις τοῦ καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλλύτερον.

149 - 185

α) 149-159. **γουνοῦμαι** (τινὰ) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — **ἄνασσα** = βασιλίσα, ἀρχόντισσα. — **νὺ** = λοιπόν. — **θεὸς βροτός**· θηλ. — **τοί** = ἐξ ἐκείνων οἱ. — **ἐγὼ γε** = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — **εἶδος, μέγεθος, φυή**· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **εἶσκω** = παρομοιάζω· σὲ ἀγχίστα εἶσκω = σὲ θεωρῶ ὁμοιοτάτην. — **ἡ χθών** = γῆ. — **βαιετάω**· α 51. — **μάκαρ**· α 82· **τρεῖς μάκαρες** = τρισυτευχισμένοι. — **σοί**· δτκ. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — **πού** = ὡς φαντάζομαι. — **ιαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἶνεκα σεῖο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χάρισματά σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ *μτχ.* κατὰ γεν., μολονότι προηγεῖται τὸ *σφίσι*. — **θάλος** = θαλερός βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ *εἰσοίχομαι* = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὅς κε** = ὅς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἴδε *πργμ.* α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· *βρίσας ἔεδνεσι* = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δώρων. — **ἀγάγεται**· ἀντικμ. **σε**.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = με κατέχει. — **δὴ ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερόν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαὸς** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἧ δὴ** = κατὰ τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτῶς**· ὡσαύτως δέ. — **ἐτεθήπεα**· ὑπερσ. τοῦ *τέθηπα* = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. *ταφ-θαφ-θάμβος*). — **δὴν**· α 203. — **οὐ πω** = ποτέ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρυ** = κορμός δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δεΐδια**· *δέδια*, *δεῖδω* = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορὰ. — **ικάνει με** = ἤλθεν εἰς ἐμέ, με εὕρηκε.

170 - 185. **χθιζὸς** = χθεσινός, *χθές*· κτγρμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (*κατ-βάλε*, ὅπως καὶ *κάλλιπε*). Ἴδε *γραμμ.* τύπον α 243. — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **δίω**· *ὀίωμαι*. — **παύσεσθαι**· ὑπκμ. *κακόν*. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ *τελέω* = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἐλεαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σὲ ἐς πρώτην**· ἐς σὲ πρώτην. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐάν τυχόν. — **εἵλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μεοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (*μένος, μενεαῖος*· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἔσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γάρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ *ἀγαθός*, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. *ἄριστος* (ρίζ. *ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω*). — **ὁμοφρονέοντε**· δυϊκ. *μτχ.* τοῦ *ὁμοφρονέω* = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενής** =

ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αισθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αισθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἀρτέμιδι σε εἶσκω** : Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος** : Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἴωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοῖνιξ, εἰς τὸν ὅποιον ἐστηρίχθη ἡ Δητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο διδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ** : Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαινε ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῖ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι** : Ἡ παρομοίωσις τῆς Νaus. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅτε διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλιγράμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. νὰ παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠῦδα** α 213. — **φωτί· ὁ φῶς** α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτὸς** = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἔσθλός** α 115. — **καὶ που σοί** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** ἄορ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. τάλα - τλη-τλα ε 178). — **ἔμπης** ε 205. — **δευήσσαι** μέλλ. τοῦ δεύομαι α 254. — **ῶν** τούτων ῶν. — **ἐπέοικε** ὑπκμ. μὴ δεύεσθαι ἦτοι : δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπείριος** = ὑποστὰς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθὴς (ταλα + πείρα). — **ἀντιάζω** = συναντῶ ὑπκμ. τῆς μτχ. **ἰκέτην** = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δειξω δέ... ἐρέω δέ** συμπλεκτ. συνδ. καί... καί. — **ἐρέω** ἐρώ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικοῦν. — **μεγαλήτωρ** ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ** ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198-210. ἦ = εἶπε (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμί = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἢ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι-δέδια-δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτὸς** = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερός. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. — **ὅς κεν ἴκηται**· ὅς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήιος-δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ **ἐπιμίσγεται** = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἄλωμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιῶμαι (ρίζ. κόμ-γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρος τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσδεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **ἴθι** = ὅπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπήμενος.

γ) **ἔσχατοι**· Ἡ νῆσος Σχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν με ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίαικες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ υποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε**· Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος** Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτερα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πρόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν τοῦτον νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσαν· ἔστησαν**. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναζεν ἢ μία τὴν ἄλλην. — **κάδ δ' εἶσαν· κατ (α) δὲ εἶσαν** = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα — **εἴματα**· κτγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος: ζ 79. — **ἄνωγα**: α 269. — **ἄρα** = ἀκολουθῶς. — **ροαί** = ρεῖθρα. — **μεταυδάω** = ὀμιλῶ πρὸς. — **οὕτω ἀπόπροθεν** = ἔτσι εἰς ἀπόστασιν. — **αὐτὸς** = ὁ μόνος μου. — **ὥμοιιν ἀπολούσομαι** = πλύνω ἀπὸ τοὺς ὤμους μου. — **ἦ γὰρ** = διότι πράγματι. — **δηρόν**: ἐπίρρ. = πολὺν καιρὸν (πρβλ. δὴν - δηθὰ - δηρόν). — **ἀπὸ χροός ἐστιν** = λείπει ἀπὸ τὸ σῶμά μου, ἐστερηθῆν τὸ σῶμά μου. — **ἄλοιφή** = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. — **ἄντην** = ἐνώπιόν σας. — **μετελθὼν** = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξὺ.

223 - 238. **ἴσαν**: ἦσαν. — **νίζομαι** = πλύνομαι: α 112. — **ἀμπέχω** = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφι + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολήσει εἰς τοὺς ὤμους του ὡς ἐνδυμα. — **σμήχω** = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — **χνόςος** = ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — **ἀτρύγετος**: ε 52. — **πάντα λοέσασατο** = ἐκαθαρίσθη τελείως. — **λίπα**: ζ 96. — **ἔσσατο**: ἄορ. τοῦ ἐννυμαι = ἐνδύομαι. — **πόρε**: ε 321. — **ἀδμής**: ζ 109. — **ἐκγεγαυῖα** = ἡ γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγασα - γέγονα: ε 35). — **θῆκεν εἰσιδέειν** = ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν. — **μείζων** = ὑψηλότερος. — **πάσσων** = παχύτερος. — **κὰδ δὲ κάρητος**: κατὰ δὲ κάρητος. — **ἦκε** = ἔκαμε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — **οὔλαι κόμαι** = σγουρά μαλλιά. — **ὕακίνθινον ἄνθος** = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — **περιχέυεται χρυσόν** = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν. — **ἴδρις - ἰος** = ἐμπειρος τεχνίτης (ἴδ - εἰδέναι). — **δέδαεν**: ἄορ. μετ' ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ. δα - δαῖραι, διδάσκω, δαῖφρον). — **χαρίεις** = κομψός. — **τελείω** = ἐκτελῶ (τελέω). — **ἔζετο**: καθέζετο: ε 195. — **κίω**: ζ 84. — **θίνα θαλάσσης**: ζ 94. — **στίλβω** = λαμποκοπῶ. — **θηέομαι**: θεάομαι = βλέπω μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. **κλύω** = ἀκούω. — **ἀέκητι**: α 79. — **οὐκ ἀέκητι** = μὲ τὴν θέλησιν. Σχῆμα λιτότητος. — **ἐπιμίσγεται**: ζ 205. — **ἀντίθεος**: α 21. — **ἄεικέλιος** = ἄσχημος. — **δέατο** = ἐφαίνετο (δοάσατο: ζ 145). **αἶ (εἶ) γὰρ** = εἶθε πράγματι. — **πόσις**: α 15. — **κεκλημένος εἶη** = ἦν ὠνομάζετο, νὰ ἦτο. — **ἄδοι**: ἀνδάνω = ἀρέσκω: καὶ οἱ ἄδοι = καὶ ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὅχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς προθέσεως κατὰ πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον τῆς ἐπομένης λέξεως: **κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος** (ὅπως καὶ εἰς τὰ σύνθετα: **κάλλιπε, κάμμορος**).

γ) **φᾶρος**: "Ενδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας**: Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἔνοσῃ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνὴρ ἰδρις**: Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικοὺς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρου**: Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται ἐμπαιστική. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηνῶν (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσὰ σχέδια κ. ἄ.). — **Ἥφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη**: Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴν ἐλατρεῦετο ὡς *Ἐργάνη Ἀθηνᾶ*.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἄλλ' ἐνόησεν** ε 382. — **εἶματα πτύξασα** ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** ε. 181.

255 - 290. **ὄρσοο** = σήκω· προστ. ἄορ, τοῦ ὄρνυμαι α 347. — **ἶμεν** ἰέναι, εἶμι. — **δαίφρων** α 48. — **εἰδησέμεν εἰδήσειν** ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ᾧδε... ἀπινύσσειν** ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἔως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν** ἴωμεν ἄν. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένα· ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμίονους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμίονους. — **καρπαλίμως** ε 193. — **ἔρχεσθαι** ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὀδόν** = προηγοῦμαι, διὰ τὸ νὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν** ἐπιβήσωμεν = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἔστι)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη, περικλείων τὴν πόλιν. — **λεπτὸς** = στενός. — **εἰσίθμη** = εἴσοδος. — **ὄδον** = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — **ἀμφιέλισσαι (νῆες)** = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῶμην. — **εἰρύαται**· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύνομαι. — **ἐπίστιον** = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν. — **πᾶσιν ἐκάστῳ ἐστὶ** = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — **σφι**· σφίσιν αὐτοῖς. — **ἄγορη** = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — **Ποσιδήιον** = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — **ρυτὸς** = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω). — **ὁ λάας** = λίθος (πρβλ. λα-τόμος). — **κατωρυχῆς** = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — **ἀραρυῖα (ἄγορη)** = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70). — **ὄπλα (νηῶν)** = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — **ἀλέγω** = φροντίζω, καταγίνομαι. — **πεῖσμα** = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — **τὸ σπεῖρον**· ε 318. — **ἀποξύουσιν** = πελεκοῦν, διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν. — **τὸ ἐρετμόν** = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ - ἐρέσσω - ἐρέτης - τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181). — **μέλει Φαιήκεσι**· μέλει τινὶ τι· α 159. — **ὁ βιός** = τὸ τόξον. — **φαρέτρη** = θήκη τῶν βελῶν. — **νῆες εἶσαι**· ε 175. — **ἦσιν ἀγαλλόμενοι**· ἀγάλλομαι τιμῇ = χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — **πολιός** = φαίος. — **ἀλεείνω** = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — **ἡ φῆμις· φήμη** = λόγος, διαδόσεις. — **ἀδευκῆς** = κακόβουλος. — **μωμεύω** = κακολογῶ. — **δ' εἰσὶν** = ὑπάρχουν πράγματι. — **ὑπερφιάλοι**· α 134. — **εἰπησι**· ἡ ὑποκτ. ὡς μέλλων. — **κακώτερος** = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — **ἀντιβολῶ** = συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ. — **τίς δ' ὅδε ἔπεται** = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — **μέγας**· ζ 230. — **πόσις**· α 15. — **ἦ ποῦ τινα** = ὀρισμένως κάποιον. — **πλαγχθέντα**· α 2. — **κομίζομαι** = λαμβάνω μαζί μου. — **ἦς κτητ.** — **τηλεδαπός** = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προσερχόμενος. — **ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι**· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς... — **πολυάρητος** = πρὸς τὸν ὅποιον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὐχομαι). — **βέλτερον**· βέλτιον. — **ἐποιομένη αὐτῇ** = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη της. — **ἦ γὰρ** = διότι τῷ ὄντι. — **ἀτιμάζω** = περιφρονῶ. — **μνάομαι**· α 248. — **δνειδος** = προσβολή, κατηγορία. — **νεμεσῶ**· α 119. — **ρέζω**· α 47. — **ἀέκητι**· α 79. — **ἐόντων** = ἐνῶ ζοῦν. — **μίσγομαι** = ἔχω σχέσεις. — **ἀμφάδιος** = φανερός. — **ὦκα**· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκός). — **ξυνίημι** = κατανοῶ. — **ἐμέθεν ἔπος** = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ.: **εἰδήσω** ἐξ ἀχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ προκμ. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποκτ. τοῦ **βαίνω**: **βῆω** (βῶ).

— **Ποσιδήιον**: τὸ **σι** με **ι** ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἰωνική ἀντι - εἰον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός: **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος**: Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμένοι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσηματίζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιουτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγίνετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνηῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — **λεπτῆ δ' εἰσίθμη νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι**: Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικῆς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενή. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνυον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὅποια οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων**: Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο με πίσσαν ἢ ἀπλῶς με βαθύχρωμον βαφὴν. — **βιός**: Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ. θῆκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἄνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους με ἱμάντα.

291 - 315

Τοῦτο εἶπε ὁ Ἐρμῆς ἂν καὶ το ἀπαύριμι

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὖρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος**: α 195. — **αἰγειρός**: ε 64. — **νάω** = ρέω (νάμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ: = βασιλικὸν κτῆμα: (τέμ - νω). — **άλωῃ** = ἐπίπεδος ἕκτασις καλλιεργημένη: α 193. — **θεθαυῖα**: τεθήλει ε 69. — **πτόλις**: πόλις, πρβλ. *πτολίεθρον*: α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται, ὅταν φωνάζῃ. — **μῆναι**: ἀπρμφ. με σημασίαν προστ. — **εἰς ὃ** = ἕως οὗτου. — **ἔλπομαι** = φαντά-

Τοῦτο

ζομαι, ὑπολογίζω. — ποτι = πρὸς. — ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ. — ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ -, ἡρόμην). — βρεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — και πάις = ἀκόμα και ἓνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμίλων· α 8, ὁ μικρός. — ἐοικότα τοῖσι = ὅμοια με αὐτά. — τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον. — οἶος· ἐνν. τέτυκται. — ἥρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω. — ὀπότ' ἄν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. — ὦκα· ζ 289. — διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — ἦσται· α 108. — ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52. — αὐγή· ζ 98. — ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα. — ιδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. — κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῆ (τῆ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα. — τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποίου καθήμενος. — οἰνοποτάζω = πίνω κρασί. — ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος. — παραμείβομαι = προσπερνῶ. — βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. — νόστιμον ἦμαρ· α 9. — καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδῃαι. — χαίρων = πρὸς χαρὰν σου. — εἶ κέν τοι = ἐὰν βεβαίως. — φίλα φρονέω = διατίθεμαι εὐμενῶς. — ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ. — ἐυκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλλος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόοιο: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ἕμωσ με ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψῶδιαν η' (ἴδε περίληψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαεινός = στιλπνός. — ὦκα· ζ 289. — τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω. — πλίσσομαι = βαδίζω. — μάλα = με πολλὴν δεξιότητα. — ἄμα = συγχρόνως. — ἐποίατο = ἔποιοντο. — νόφω = με προσοχὴν. — ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπί. — ἡμάσθλη = ἡ μαστίξ· ε 380. — κλυτός· α 30. — ἱρός = ἱερός. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — αὐτίκα ἔπειτα· ε 44. — ἀρῶμαι = εὐχομαι,

προσεύχομαι. — **κλυῖθι**· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀτρυτώνη** = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — **νῦν δὴ περ** = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένινεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. — **πάρος** = πρίν, προηγουμένος. — **ραίομαι** = συντρίβομαι· ε 221. — **ἐννοσίγαιος**· ἐνοσίχθων· α 74. — **φίλον ἦδ' ἔλεεινόν**· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. **εὐχομαι** = προσεύχομαι. — **ἐναντίη** = κατὰ πρόσωπον. — **αἶδετο**· ζ 66. — **γάρ ῥα** = διότι φυσικά. — **πατροκασίγνητος** = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς (κασίγνητος· ζ 155). — **ἐπιζαφελῶς** = σφοδρῶς. — **μενεαίνω**· α 20. — **331** = α 21.

β) Προστ. ἀορ. β' τοῦ κλύω: **κλυῖθι** (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκκλιν).

γ) **πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας**: Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύη τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυαγίόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἡδὴ ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. **ἦ**· πρτκ. τοῦ ἦμι = λέγω· ζ 198. — **ῶρσε**· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ. — **συφορβὸς** = χοιροβοσκὸς (σῦς + φέρβω = τρέφω). — **δησάμενος**· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — **ἔεν**· ἦεν· παρατ. τοῦ εἶμι. — **οὐδ' ἄρα** = καὶ φυσικά δέν... — **λήθε**· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχήν. — **σταθμὸς** = ἡ στάνη τῶν χοίρων. — **κίων**· κίω· α 22. — **ὑφορβὸς** = χοιροβοσκὸς (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω). — **σχεδόν**· ε 228. — **δέμας**· ε 212. — **ἦικτο** = εἶχεν ἐξομοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν (παθ. ὑπερσ. τοῦ ἔοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο). — **ἀγλαὸς** = ἔξοχος, ὠραῖος. — **ἔργα** = ἐργόχειρα. — **ἰδυίη**· θηλ. τοῦ εἰδῶς -οἶδα. — **κατὰ ἀντίθυρον** = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. — **ἡ κλισίη** =

ἡ καλύβη (κλίω). — οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. — ἐναργής = ὀρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στυλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἄργυρος). — ὑλάοντο· ὑλάομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — κνυζηθμός = οὐρλιασμά. — ἐτέρωσε = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — φόβηθεν = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — ἦλθεν· ὁ Ὀδυσ. — παρέκ τειχίον = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — πάροιθε = πρό, ἔμπροσθεν.

167-171. ἔπος = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — φάο = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψῃς. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα- τοῦ φημί. — ἐπίκειυθε· κεύθω· ζ 303. — θάνατον καὶ κῆρας· ε 387. — ἀραρόντε· ἀραρίσκω εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — ἐρχησθον· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ. ἀριθμ. — δηρόν· ζ 220. — σφῶιν = ἀπὸ σῶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς. — μεμαυῖα· μεμαῶς· ε 375.

172 - 180. ἦ· π 154. — ἐπεμάσσατο· επιμαίομαι = ἐγγίζω. — φᾶρος· ζ 214. — ἐυπλυνές = καλοπλυμένον. — δέμας· ε 212. — ὤφελ· ὀφέλλω = αὐξάνω. — ἦβη = νεότης, ἀκμή. — ἄψ = πάλιν, ἐκ νέου. — γναθμός = σιαγών, παρειά. — τάνυσθεν = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτὰς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — κυάνεος = βαθὺς κυανοῦς, μαῦρος. — τὸ γένειον = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — ἐρξασα· ἔρδω· α 293. — πάλιν κίε = ἔφυγε. — ἦεν· ἦει, εἶμι. — ἡ κλισίη· π. 159. — θαμβῶ τινα = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — ταρβῶ = τρομάζω, φοβοῦμαι. — ἐτέρωσε = πρὸς ἄλλο μέρος. — βάλε ὄμματα = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — 180 = α 122.

181-185. νέον = μόλις πρὸ ὀλίγου. — ἦε πάροιθεν = ἡ πρίν. — εἶματα· ζ 26. — ὁ χρώς· ζ 61. — ἦ μάλα = ἀναμφιβόλως. — ἴλθηι = γενοῦ ἔλεως· προστ. ρήμ. ἴλημι ἢ ἰλήγω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - ἴλεως). — δώομεν· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — κεχαρισμένα = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — ἱερά· α 61. — τετυγμένα = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ. — φρίδομαι = προφυλάττω, προστατεύω.

β) Σχηματισμός τοῦ παρατ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτερα : ἴεν.
— Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ.- : ἰδυῖα.
— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. φάο, ἔφατο, φάσθε· ζ 200 κ. ἄ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σὺ : σφῶι, σφῶιν.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. -θεν : τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα. — **ἀλλοῖος φάνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηναῖα τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικὰ, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνθητες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν. — **δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλείων ἐχρησιμοποιοεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν. ρ

186 - 224

α) 186 - 193. **τοί· σοί· δοτ· ἡθικ·** = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε. — **εἰσκῶ** ζ 152. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἄλγεα**· α 4. — **βία** = ἀυθαιρεσία. — **ὑποδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι. — **κύσει· κινέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ·** ζ 230. — **ἦκε· ἴημι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω. — **πάρος·** α 21. — **ἦκε· ἀντικμ. δάκρον.** — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ· ἀντιθ.** = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπίθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευσεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαυτίς** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = μὲ ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ᾧ αὐτοῦ νόω· ἐῶ αὐτοῦ** = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ρηιδίως· ὀφδίως.** — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του. — **θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον·** π 181. — **ἀεικίης** = εὐτελής — **ἔσσο·** ὑπερσ. τοῦ ἔσσημι (ρίζ. ἐσ-ἔσσημι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε... ἀγάασθαι** ἡ σειρά τῶν λέξ.: οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάασθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἔόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ἔνδον ἔόντα** = διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — **περιώσιον** =

ὑπερβολικὰ (περιούσιον, *περὶ* = πολὺ + *εἰμί*), εἰς τόσον βαθμόν. — **ἀγάσθαι**: ἀγαμαι = ἐκπλήττομαι. — **τοί**: σοί· συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται. — **ὄδ'** ἐγὼ = ἐγὼ ἐδῶ. — **τοιόσδε** = μὲ αὐτὴν τὴν μορφήν, ὅπως μὲ βλέπει. — **ἀληθείς**: ἀλόμαι ε 377. — **τόδε ἔργον** = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσις μου εἶναι ἔργον. — **ἀγελίη** = ἡ δίδουσα λάφυρα (ἀγω + λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηνᾶς. — **πτωχός** = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαράνω). — **ἐναλίγκιος**: ἀλίγκιος = ὅμοιος. — **περὶ χροῖ**: π 182. — **ῥήιδιον**: ῥήιδιον. — **κυδῆναι**: κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω. — **βροτός**: μετὰ τοῦ θνητός = ἄνθρωπος. — **κακῶσαι**: κακῶ = βλάπτω, ἐξευτελιζῶ.

213 - 224. **ὡς ἄρα φωνήσας** = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν... — **ἀμφιχυθείς**: ἀμφιχέομαι = περιπτύσομαι. — **λείβω** ε 84. — **ἡμερος** = πόθος (ἡμείρομαι α 59). — **ὑπὸ ὄρτο** = προεκλήθη ἐνδομύχως (ρ. ὄρνωμαι). — **γόςος** = θρήνος. — **λιγέως** = διαπεραστικά, δυνατά. — **ἀδινώτερον** = περισσότερον, μὲ θρήνον διαρκέστερον (ἀδινός· α 92). — **οἰωνοί**: α 202. — **φήνη** = εἶδος ἀετοῦ. — **αἰγυπιός** = γυψ (αἶξ + γύψ, διότι οἱ γυπες ἀρπάζουν αἶγας). — **οἶσι**: ἡ δτι. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — **ἐξείλοντο**: ἐξαιροῦμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. — **πάρος**: α 21. — **πετεηνά** = ἰκανὰ νὰ πετοῦν. — **ὡς ἄρα** = ἔτσι λοιπόν. — **ἐλεινὸν δάκρυον**: περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — **εἶβω**: λείβω. — **καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδω** = καὶ ἔτσι θὰ ἔδωεν. — **ὄδυρομένοισι**: ἐνν. αὐτοῖς = ἐνῶ αὐτοὶ ἔκλαιον. — **αἶψα** = αἶφνης. — **223 - 224** = α 172 - 173.

β) **ω** ἀντὶ **ου**: *περιώσιον* (περιούσιον).

— Ἔτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἀθήνη: Ἀθηναίη.

γ) **ὄδ' αὐτὸς τοιόσδε**: Ὁ Τηλέμαχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν: ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσ. καὶ αὕτη εἶναι ἡ μορφή μου. — **Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο**: Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεά νὰ λυγίζη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νὰ διακοπῇ. — **ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί**: Ὁ θρήνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νὰ

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται τὴν παρομοίωσιν αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239. — **τοιγάρ** = βεβαίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός**· *ναυσικλειτός*· ζ 22. — **καὶ με εὐδοντα...** **Ἰθάκην**· σειρ. λέξ.: *καὶ με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θοῆ ἐπὶ πόντον*. — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάτθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον**· ε 372. — **ἄλις** = ἀρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆος** = σπέος· α 15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενὴς καρδιά. — **μερμηρίζας** = ζ 141. — **φράσσομαι κεν** = θά σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ-ἦ** = ἐάν-ἦ. — **νῶι** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θά δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μούνω**· μόνω. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίζημαι**· α 261.

210 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χεῖρας-βουλήν**· *αἰτιατικὰ τοῦ κατὰ τι*. — **ἡ ἄγῃ** = θαυμασμός. — **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θά ἦτο δυνατόν. — **ἴφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκέες** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δύο οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι**· μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρέτης (ρ. *δρῶ*). — **πίσυρες**· ε 70. — **φῶς**· α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἅμα** = μαζί. — **δοιῶ** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας (*δαιτρός*· α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐὰν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μή**· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου *δέδοικα*. — **πολύπικρα καὶ αἰνά** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσαι**· *ἀποτίνομαι* = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιαιοπραγία. Τὸ νόημα: φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζεω**· *φράζομαι* = συλλογίζομαι. — **ὄ κέν τις ἀμύνῃ**· ὅστις ἂν = ὁ ὅποιος θά ἦδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῷ** = με προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο**: ρ. *συντίθημι* = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ- κέσει**: *ἀρκῶ* = βοηθῶ. — **ἔσθλῶ τούτῳ ἐπαμύντορε**: ὄνομαστ. δυϊκ. — **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὕψι**: ἐπίρρ = ὑψηλά. — **καθημένῳ περ** = μολονότι κάθηνται. — **ὦ** = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο ἐπαμύντορες. — **κρατέουσι**: μετὰ δτκ. = κυβερνώσι.

β) Ἐπικλὸς τύπος τοῦ *κεῖμαι* εἰς τὸ γ' πληθ. **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ: **νώι (ν)**.

— Γ' πληθ. τοῦ εἶμι: **ἔασι (ν)**.

γ) **χεῖρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλήν**: Κατὰ τὸν Ὅμηρον τύπος ιδεώδους βασιλείας εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μετὰ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητῆς ». — **ἔξ δὲ δρηστῆρες...**: Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζὶ καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητάς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχὴ λύσιν τοῦ δράματος, τὸ ὅποιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

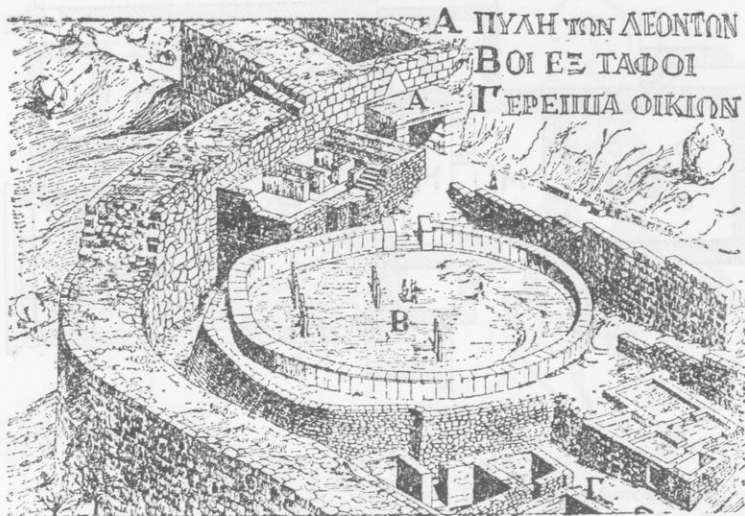

Εικόνα 1. Διαθέσιμος «Φάρος»

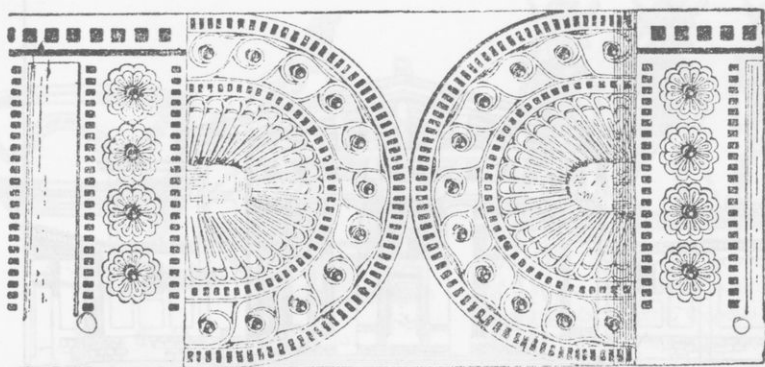
Παράρτημα του «Φαρος» που αφορά τον «Φάρο» εθελοντών καθηγητών και «κλειστών» 15 ετήσιων διαδρομών του Δι. Τριτοβάθμιας.

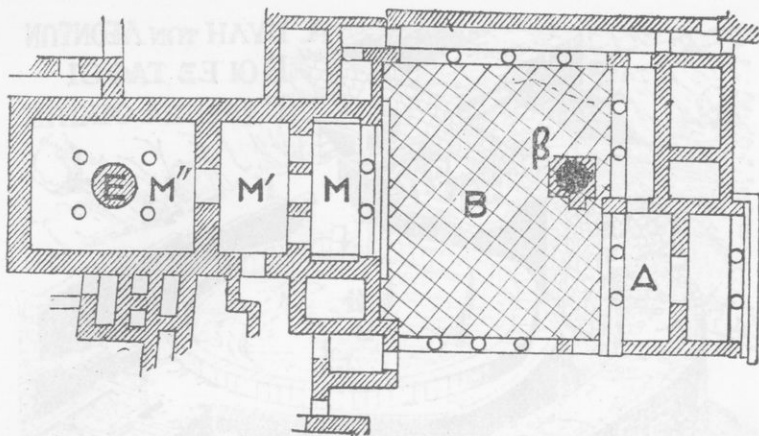

Εικ. 1. Ο κυκλικός περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηναίων, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηναίων.
(Ἀναπαράστασις)

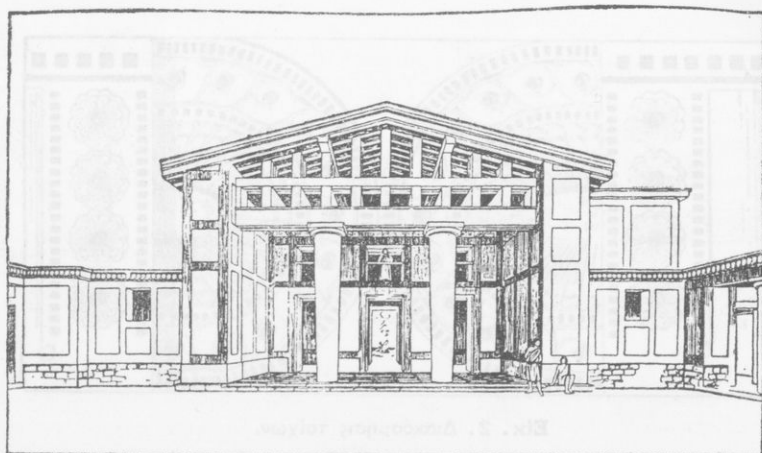
Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.

Πλάς ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὅμηρον « θριγκὸν κυάνοιο » καὶ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- Α. Πρόπυλον αΐλης τοῦ ἀνακτόρου. Β. Αΐλη τοῦ ἀνακτόρου.
 β. Βωμός. Μ. Αἴθουσα δώματος. Μ' Πρόδομος.
 Μ'' Κυρίως μέγαρον. Ε. Ἐσχάρη.

Εικ. 4. Ἐξωτερικόν μεγάρου (ἀναπαράστασις).

Εικ. 5. Παιγνίδιον πεσσων.
('Αναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

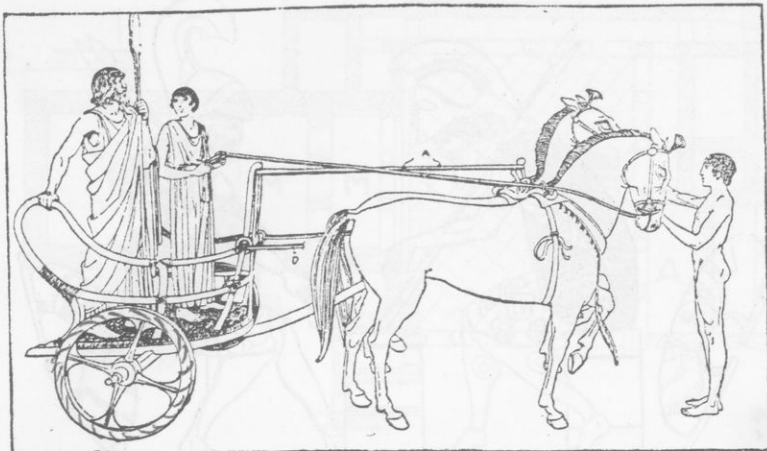

Εικ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα.

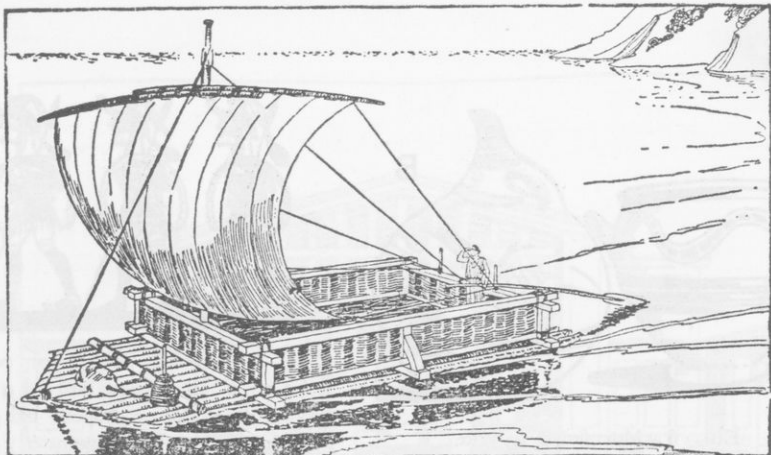
- A. Ἀγγεῖον τύπου κρατῆρος.
- B. Μυκηναϊκὴ πρόχους.

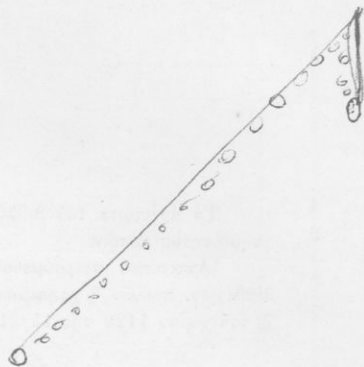
Εικ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμιστὰι φέροντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὅποιου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.
(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εικ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις).

Εικ. 9. Ἡ σχεδία τοῦ Ὀδυσσεύς.
(Ἄναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ στίχ. ε 234-261)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΤ', 1956 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΙΑ 30.000

Ἐκτύπωσις — Βιβλιοδεσία Α. ΣΙΑΠΕΡΗ — Βερρανζέρον 24

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΧΑΡΤΗ